

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Petra Hrdinová

Komunikace učitele a žáka.

Učitel a žák v online komunikaci

Olomouc 2021

Vedoucí práce: PaedDr. Alena Jůvová, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila jen prameny uvedené v seznamu literatury. Souhlasím, aby tato práce byla uložena na Univerzitě Palackého v Olomouci v knihovně Pedagogické fakulty a zpřístupněna ke studijním účelům.

V Bystřeci dne 18. 4. 2021

.....

podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní PaedDr. Aleně Jůvové, Ph.D. za cenné rady a připomínky při vypracování této práce. Také bych ráda poděkovala za podporu a motivaci své rodině, přítelovi a přátelům.

Obsah

ÚVOD	7
1 ÚVOD DO PROBLEMATIKY SOUVISEJÍCÍ S PANDEMIÍ SARS-COV-2	9
2 KOMUNIKACE UČITELE A ŽÁKA	11
3 KOMPETENCE	15
3.1 Komunikační kompetence	16
3.2 Digitální kompetence	17
4 PODMÍNKY PRO VZDĚLÁVÁNÍ DISTANČNÍM ZPŮSOBEM	21
5 ŠKOLÁM DOSTUPNÉ PLATFORMY	26
5.1 Microsoft Teams	26
5.2 Zoom	27
5.3 Big Blue Button	28
5.4 Discord	29
5.5 Skype	30
5.6 Google Meet	31
5.7 Google Classroom	32
5.8 Jitsi Meet	33
5.9 Webex	33
6 PEDAGOGICKÝ VÝZKUM	35
6.1 Dotazníkové šetření	37
7 SHRUTÍ VÝZKUMU A DISKUSE	48
ZÁVĚR	50
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	52

SEZNAM OBRÁZKŮ	58
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	58
PŘÍLOHY	58

Úvod

Tato bakalářská práce je rozdělena na dvě části. V první části jsou sepsány teoretické poznatky a legislativa vzdělávání v době nouzového stavu. Druhá část obsahuje kvantitativní výzkum s početným vzorkem. Cílem práce bylo zjistit pomocí dotazníkového šetření názor studentů na distanční výuku a jejich pocity. Mimo to bylo důležité definovat kompetence, obzvláště digitální, které se dané problematiky nejvíce týkají.

První kapitolou této práce je uvedení do problematiky a situace, která nastala v důsledku celosvětové pandemie SARS-CoV-2. V úvodní kapitole je popsán obecný průběh pandemie v České republice a také, co všechno pandemie ovlivnila. V celé práci se zabývám situací škol, proto je úvodní kapitola vztažena k vládním nařízením, která ovlivnila chod českých vzdělávacích institucí.

Práce je také zaměřena na komunikaci mezi učitelem a žákem, proto je druhá kapitola věnována školní komunikaci žáka a učitele obecně. Kapitola obsahuje i základní pravidla komunikace – bázová komunikační pravidla a direktivní pravidla pro učitele i pro žáka.

V třetí kapitole bakalářské práce jsou obsaženy definice kompetencí obecně a poté konkrétně komunikačních a digitálních kompetencí. Podrobněji rozpracované jsou digitální kompetence, protože je podstatné, aby měl žák dostatečnou úroveň digitálních kompetencí. Měl by zvládat základní úkony na počítači a měl by znát základní ergonomické zásady. Práce se zaměřuje také na problematiku online vzdělávání. Nejpodstatnější je, aby učitel žáka při distanční online výuce zaujal, což je o něco složitější než při prezenční výuce. Za důležité je považováno i ověření získaných znalostí žáků, což je při distanční výuce obtížnější. Mnozí učitelé si kladou otázku, jak spravedlivě ověřovat znalosti, aby nedocházelo k podvádění. Ve škole je jednodušší uhlídat testované žáky, aby nepodváděli.

Čtvrtá kapitola je věnována upravenému školskému zákonu o distančním vzdělávání a Metodickému doporučení pro vzdělávání distančním způsobem. Jedná se o dokument vydaný MŠMT jako reakce na situaci celosvětové pandemie SARS-CoV-2. Dokument doporučuje mateřským, základním, středním i vyšším odborným školám jakým způsobem vyučovat distančně v určitých situacích, které mohou v reakcích na zhoršující se nebo zlepšující se situace pandemie nastat. Naopak aktualizovaná novela školského zákona ukládá školám přímo povinnost zajistit svým žákům a studentům distanční vzdělávání.

Tato bakalářská práce se týká převážně distanční výuky, především zahrnuje přístup učitelů a přístup žáků k této formě výuky. Je zde kladen důraz na platformy, které jsou školami využívány. Nejčastěji využívané platformy jsou podrobněji rozpracovány

v 5. kapitole. U každé platformy je uvedeno, kdy vznikla, která společnost je vlastníkem a funkce, které daná platforma nabízí.

Od uživatelů bylo zjišťováno, jaká úskalí tento typ výuky přináší a také jaké výhody dané platformy nabízí. Dotazník, který je zpracován ve druhé části práce, od respondentů zjišťuje pocity, které z distanční výuky mají. Mimo to zjišťuje i časovou náročnost, kterou pro žáky a studenty distanční výuka zvyšuje. Výzkum je podrobně zpracován v 6. kapitole.

Sedmá kapitola přináší celé shrnutí pedagogického výzkumu a diskusi. Obsahuje odkazy na Charvátův pedagogický výzkum, zveřejněný ve vědeckém časopise e-Pedagogium. Výzkum řeší sociální problematiku v distančním vzdělávání.

1 Úvod do problematiky související s pandemií SARS-CoV-2

V Čínském Wu-Chanu v provincii Chu-pej se koncem roku 2019 začalo šířit nové virové onemocnění – SARS – CoV – 2 (Covid – 19). Nemoc Covid – 19 se postupně rozšířila po celé Číně a později také po celém světě. Začátkem března hlásila nakažené i Česká republika, která zároveň poslala do Číny letadlo s ochrannými pomůckami, aniž by věděla, že je v brzké době bude sama potřebovat (iRozhlas 2020). V nemocnicích nastal nedostatek ochranného materiálu a Češi se rozhodli pomoci si sami, šili roušky ze všeho, co měli (Glisníková a Rambousková 2020).

Vláda začala nařizovat různá opatření, která měla zabránit šíření nemoci. Lidé se báli uzavření obchodů, proto začali vykupovat hlavně trvanlivé potraviny a polotovary. Jedním z prvních opatření vlády bylo uzavření škol základních, středních i vysokých (MZČR 2020).

Mateřské školy zůstaly otevřené. Uzavření vzdělávacích institucí vedlo k nové cestě vzdělávání.

Dalším opatřením bylo zavedení nouzového stavu od 12. března 2020 od 14:00, který ukládal občanům nové povinnosti, a to, nosit roušky, udržovat rozestupy (Vláda ČR 2020). Základní, střední i vysoké školy byly uzavřeny. V důsledku situace musela výuka začít probíhat online na středních i vysokých školách. V půlce března Česko zavedlo státní karanténu a uzavřelo hranice, umožnilo však tzv. pendlerům pracovat v zahraničí. Dochází k prvnímu „lockdownu“, což je v překladu uzávěra. Restaurace a všechny obchody, kromě galanterií, obchodů s potravinami, lékáren, drogerií a hobby marketů, jsou zavřeny.

Koncem dubna začíná postupné rozvolňování. Maturitní zkoušky a státní závěrečné zkoušky mohly za určitých opatření proběhnout prezenčně. Přes léto občané roušky mohli sejmout, a dokonce si mohli vyrazit na dovolené do zahraničí, což možná mělo za následek příchodu druhé vlny. Ke konci prázdnin počet nakažených začal opět růst. Začátek školního roku proběhl provázen opatřeními, ale netrval příliš dlouho (Mitvalský a Macháčová 2020).

Na začátku října byly školy znovu nuceny přerušit prezenční výuku. Učitelé se ocitli ve stejné situaci, jako na jaře, kdy si možná mnozí mysleli, že je typ této výuky pouze dočasný a nebude se znovu opakovat. V první vlně některé školy distančně téměř nevyučovaly, domácí úkoly pro děti posílaly poštou nebo mailem. To vedlo k tomu, že rodiče se museli začít dětem více věnovat a svým dětem látku vysvětlovat. Některé školy se však k situaci postavily jinak, učitelé hledali různé možnosti online výuky (Pikous 2020).

O prázdninách vláda uvážila za vhodné, aby se žáci a studenti vrátili ke studiu a do lavic. Mohlo to vést k příchodu druhé vlny „koronakrizy“. Návraty dětí z dovolené do školy

a také sociální kontakt vedl k nálezám ve školách. Některé školy se musely opět uzavřít. Těchto uzavřených škol přibývalo, proto se vláda rozhodla znovu k uzavření všech středních škol. Vysoké školy se mohly rozhodnout, některé zahájily akademický rok pouze online a jiné zkusily prezenční formu, některé obě formy zkombinovaly. Bohužel i na vysoké školy došlo, a nejen na ně, došlo i k uzavření základních škol. Krom uzavěry škol došlo i k zavření barů, restaurací a hospod, obchodů a služeb. Otevřeny zůstaly obchody s potravinami, drogistickým zbožím a další výjimky (ČT24 2020).

2 Komunikace učitele a žáka

Existuje přes 120 definic, kterými lze definovat slovo komunikace. Pro účely práce je třeba vymezit tři základní významy komunikace. První význam komunikace je dorozumívání. Jedná se o to, aby si komunikující osoby rozuměli a věděli, co si chtějí vzájemně sdělit. Sdělování představuje druhý význam komunikace. Komunikátor sděluje své (komunikáty) poznatky, pocity, vědomosti a informace komunikantovi. Třetí význam komunikace je shledán ve schopnosti výměny informací. Dochází k dialogu, což znamená, že mezi komunikujícími nastává interakce. Význam interakce spočívá v tom, že komunikující na sebe vzájemně působí a reagují (Gavora 2005).

Každý komunikující má v komunikaci svou společenskou roli či více rolí. Jedná se o očekávaný způsob chování a prezentování se. Role jsou získány procesem socializace. Ve školním prostředí může učitel nabýt mnoha rolí, například: pomocník s učením, model člověka pro žáky, poradce, představitel školy a vzdělávání apod. I žák si ve škole zajišťuje určité role, například: premiant, vrstevník, kooperující žák, iniciátor atd.

Komunikace ve škole má jistá specifika, která se odvíjí od toho, co je obsahem a cílem komunikace, jaké mají komunikující společenské role a také od toho, kde a kdy se komunikace odehrává.

Prvním aspektem komunikace je komunikace a vyučování. Klasickým příkladem je vstup do třídy, kde určitý časový úsek hovoří učitel a žáci poslouchají. Jedná se o výměnu informací mezi učitelem a žákem za účelem výchovně vzdělávacím. Komunikace je důležitým prostředkem výchovy.

Dalším aspektem je vztah mezi komunikujícími. Třídu můžeme považovat za zvláštní typ sociální komunity, kde jedinci vstupují do sociálních a mezilidských vztahů. Ve třídě se mohou vyskytovat následující typy vztahů:

učitel – žák

žák – žák

učitel – třída

učitel – skupina žáků

a další, ...

Třetím aspektem je skryté kurikulum, které označuje neoficiální život učitele a žáků ve třídě. Skryté kurikulum neexistuje v písemné podobě. Obsahem kurikula jsou především prvky sociálního chování ve školním prostředí, pravidla o rozdělení moci učitele a žáka, vztahy ve třídě a pocity žáků.

Poslední aspekt se týká sociální konstrukce ve třídě. Od prvního setkání učitele a žáka je konstruován sociální život ve školním prostředí. Jde o to, aby si žák a učitel správně porozuměli, protože ve třídě spolu tráví během školního roku mnoho hodin (Gavora 2005).

Pravidla komunikace mezi učitelem a žákem

Ve společnosti má slovo pravidlo význam, jakožto druh žádoucího chování. Pokud dojde k porušení pravidla je namíště sankce – například vyloučení ze společnosti při hrubém porušení pravidel. Obecná pravidla komunikace jsou bázová komunikační pravidla v tabulce č. 1 (Gavora 2005)

Tabulka č. 1: Bázová komunikační pravidla

Bázová komunikační pravidla	
Znění pravidla	Zdůvodnění
1. Není dovoleno skákat do řeči	Přerušování hovoru vede k rozbití komunikace. Existuje mnoho neverbálních signálů, kterým si může naslouchající říct o slovo.
2. Není přípustný paralelní hovor dvou lidí.	Paralelní hovor snižuje a znemožňuje percepci informace.
3. Partneři se střídají v roli komunikanta a komunikátora.	Toto vyplývá z předcházejícího pravidla. Paralelní hovor není přípustný a musí docházet k dialogu.
4. Nejsou přípustné dlouhé a časté pauzy.	Pauzy narušují informační tok. Ticho se považuje za společensky nevhodné.
5. Komunikant na sobě dává znát, že věnuje komunikátorovi naprostou pozornost.	Nezájem jednoho z partnerů vede k ukončení komunikace.

Pravidla komunikace ve třídě

Komunikace mezi učitelem a žákem není jen náhodný dialog, jedná se o přísně organizovanou komunikaci, která je dána pravidly a pravomocemi učitele a žáka v komunikaci. Důležité je, aby učitel dokázal žáky usměrnit a koordinovat jejich práci ve vyučovací hodině. Tyto pravidla udávají vedoucí postavení učitele. V komunikaci ve skupině platí to, že jeden z komunikujících má vždy větší pravomoc, protože komunikaci vede. Příkladem je již zmíněný učitel, ale příkladem může být i moderátor v médiích. Má pravomoc udělit či odebrat slovo, hodnotí debatu a může jí i ukončit.

Dominantní role učitele ve třídě je postavena také na tom, že je funkčně nadřizený, starší než žák, kvalifikovaný a bohatší na zkušenosti.

Při vyučování, kde má učitel hlavně řídicí a usměrňovací postavení, platí pro učitele i žáka specifická pravidla. Komunikační pravidla pro učitele jsou znázorněna v tabulce č. 2. Pravidla komunikace pro žáka jsou uvedena v tabulce č. 3 (Gavora 2005).

Tabulka č. 2: Komunikační pravidla pro učitele

Direktivní vyučování	
Komunikační pravidla pro učitele	
Pravidlo	Způsob uplatňování pravidla
Učitel má právo:	
1. Vztít si kdykoliv slovo	Učitel začíná komunikační akt, může přerušit řeč žáka
2. Mluvit s kým chce	Sám si vybírá partnera – konkrétního žáka, skupinu nebo celou třídu
3. Zvolit téma rozhovoru	Učitel jako aktér komunikace volí i vhodné téma
4. Rozhodovat o délce rozhovoru	Délka hovoru učitele není omezena jiným komunikantem.
5. Hovořit v kterékoliv části učebny	Učitel může hovořit od katedry, v uličce nebo z jiného místa.
6. Hovořit v jakékoliv poloze	Učitel může mluvit vestoje, vsedě nebo i při chůzi.

Tabulka č. 3: Komunikační pravidla pro žáky

Direktivní vyučování	
Komunikační pravidla pro žáka	
Pravidlo	Způsob uplatňování pravidla
Žák může hovořit:	
1. Pouze dostane-li slovo	Slovo mu uděluje učitel. Žák nesmí hovořit bez vyzvání a svolení.
2. Pouze s tím, s kým je mu to určeno	Hovoří k tomu, kdo položil otázku nebo jiný pokyn k odpovědi (zpravidla učitel).
3. Pouze o tom, co má určeno	Téma hovoru je dáno otázkou (pokynem).
4. Pouze tak dlouho, jak je určeno	Učitel může hovor přerušit nebo přikázat, aby v hovoru pokračoval.
5. Pouze na místě, které má určeno	Hovoří v lavici, pokud dostane pokyn, hovoří u tabule.
6. Pouze vestoje	

Direktivní pravidla dávají učiteli jistou moc. Žáci se však snaží narušit vyučování a získat pozornost učitele jen pro sebe (Gavora 2005).

3 Kompetence

Kompetence je možné definovat jako soubor dovedností, schopností a znalostí. Rozsah těchto kompetencí má každý člověk, ale v rozdílné míře. V jazyce se tyto kompetence vyznačují úrovní porozumění slovní i mimoslovní interakci. Kompetence se vyskytují téměř ve všech odvětvích života. Příkladem může být zaměstnání. Učitel musí mít kompetenci a kvalifikaci na vyučování žáků, elektrikář musí mít kompetenci dělat svoji práci správně a bezpečně (Kompetence 2016).

Kompetence se podle kompetenčního modelu dělí na:

1) Měkké kompetence

Plánování a organizace práce, orientace v informacích a další podobné kompetence se řadí mezi měkké kompetence.

2) Odborné kompetence obecné

Mezi odborné obecné kompetence se řadí znalost jazyka (nejčastěji angličtiny), práce na PC, základní právní a ekonomická znalost či řidičský průkaz třídy B.

3) Odborné kompetence specifické (Národní ústav odborného vzdělávání 2012)

Kompetence odborné specifické se dále rozdělují na kompetence a na znalosti. Příkladem odborné specifické kompetence může být například sestavení jídelního lístku, příkladem znalosti je legislativa mysliveckého hospodářství (Národní ústav odborného vzdělávání 2012).

Všichni žáci ovládají jistý soubor klíčových kompetencí na konkrétní úrovni. Toto tvrzení je cílem vzdělávání. Na základní škole získávají žáci určitou úroveň dovedností, které však nejsou dokončené. V dovednostech se člověk zdokonaluje v průběhu svého života, protože celý život se vzdělává. K dosažení správné úrovně kompetencí je uzpůsoben obsah vzdělávání (Národní ústav pro vzdělávání 2021). Pro základní vzdělání jsou považovány za klíčové kompetence tyto:

1) Kompetence k učení

2) Kompetence pracovní

3) Kompetence k řešení problému

4) Kompetence občanské

5) Kompetence sociální a personální

6) Kompetence komunikační

7) Kompetence digitální – do RVP nově přidané v lednu 2021

Mezi základní kompetence učitele patří kompetence profesní. Jedná se o to, aby měl učitel všechny potřebné znalosti, dovednosti a postoje, díky kterým může vykonávat své povolání kvalitním způsobem. Důležitá pro správnou práci učitele je kompetence pedagogická. Učitel je obeznámen s tím, jak vychovávat ve školním prostředí a jak podpořit rozvoj žáka. Zná práva žáků a respektuje je. Pokud učitel ovládá strategii vyučování, využívá různých metod a je schopen se přizpůsobit individuálně svým žákům, jedná se o kompetenci didaktickou. Učitel by měl ovládat i kompetenci manažerskou, diagnosticko – hodnotící, sociální, komunikativní, intervenční a osobnostní (Zieleniecová 2014).

3.1 Komunikační kompetence

Komunikační kompetence jsou speciálním typem kompetencí. Jedná se o schopnost porozumět tomu, co je jedinci sdělováno. Tyto schopnosti člověk získává po celý život. Jedná se o komunikaci verbální a nonverbální (Černý 2019).

Verbální komunikace je komunikace slovní. Jedinec má schopnost rozeznat z tónu hlasu emoce, které mu jsou sdělovány. Kromě emocí se dá poznat v jakém vztahu se s danou osobou jedinec nachází. K tomu je uzpůsoben i jazyk, který se má používat. Jestliže se osoby znají, využívají ve velkém množství obecnou formu jazyka, slova citově zbarvená, popřípadě i slang a vulgarismy. V případě rozhovoru na úřední úrovni je vhodné se vyhnout obecné češtině a užít spíše spisovnou formu jazyka.

Dalším typem komunikace je neverbální projev, někdy označen jako nonverbální. Jedná se o komunikační prostředek zprostředkovaný gesty, výrazy tváře (mimikou) a sděleními, která nejsou řečená přímo. Jde o takzvané čtení mezi řádky. Schopnost rozeznávat styl komunikace se jedinec učí celý život. V sociálním životě je tento druh komunikace velmi důležitý, neboť může zdůraznit verbální komunikaci. Například věta „Dávej pozor.“ Může být doprovázena vztyčeným ukazováčkem.

Mezi tyto kompetence se řadí i všechny psané a tištěné texty, obrazové materiály k nim přidružené, ale i zvuky (například znalost jaké vydávají zvířata zvuky). Komunikace je pro člověka velmi důležitá, neboť se jedná o nástroj dorozumívání se. Člověk díky ní může uspokojovat všechny své potřeby.

Komunikační kompetence je klíčová například v mediálním prostředí, na politické scéně, v oblasti překladatelství. Nejvíce klíčovou je však pro učitele, pro které je tato doba obzvláště nepříjemná z toho důvodu, že musí komunikovat se žáky bez přímého kontaktu s nimi a ve většině případů i bez zpětné vazby. Musí tedy ovládat komunikační kompetence neverbální, aby byli schopni odhadnout, jestli je daná látka probrána dostatečně, nebo zda

potřebuje další dovysvětlení. Je důležité, aby s učiteli žáci spolupracovali a odpovídali na dotazy. Dotazy učitelů v době distanční výuky musí být směřovány na konkrétní osobu, protože pokud učitel položí otázku kolektivu, málokdy se dočká odpovědi. Stejně doporučení platí obecně pro osoby, které ve svém povolání komunikují s jinými osobami.

3.2 Digitální kompetence

Výzkumné centrum, které vlastní Evropská komise, se specializuje na digitální kompetence a zabývá se jimi. Evropská komise vydala v rámci svého výzkumu dokument *The Digital Competence Framework* (The Digital Competence Framework for Citizens 2017). Smyslem, který je v této oblasti důležitý pro člověka, je ukázat vlastnosti a dovednosti, kterými člověk disponuje, a dát mu možnost zdokonalovat se v nich.

Evropská komise uvádí dva přístupy ke konceptu digitálních kompetencí (Černý 2019). První pojetí poukazuje na specifickou dovednost, kterou někteří jedinci mohou i postrádat, ale nijak je to neomezuje. Příkladem může být schopnost vytvořit webovou stránku. Druhé pojetí na tematiku nahlíží jako na kompetenci, která je nutná k občanství a je nutné tu danou dovednost rozvíjet. Dokument (The Digital Competence Framework for Citizens 2017) se kloní spíše ke druhému pojetí.

Aktivní a gramotný občan se vždy musí střetnout s digitálními kompetencemi. Lze však vést spor o to, v jakém rozsahu a gramotnosti mají pokrývat kompetence. Slovo kompetence v sobě skrývá dvě roviny, první rovinou jde o dovednosti a znalosti. V případě digitální kompetence se jedná o dovednosti ovládat a využívat technologie. Podstatná je také jejich znalost. Důležitá je i druhá rovina, která obsahuje schopnost a moc zasahovat do světa a přeměňovat ho.

Krom *The Digital Competence Framework* existuje řada dalších pojetí, například ECDL¹, který se soustředí pouze na práci s kancelářskými aplikacemi – OpenOffice, Microsoft PowerPoint, Microsoft Office, Microsoft Excel, LibreOffice či Calibre. ECDL se věnuje i celkově práci na počítači. Dokument *The Digital Competence* považuje informační znalosti jako jeden ze stavebních kamenů digitální kompetence.

V České republice je pojetí jiné, informační gramotnost se považuje za nadřazený termín pro digitální kompetence (Černý 2019). Další podstatnou věcí, kterou je třeba vzít v potaz, je to, že rámec digitálních kompetencí má velký rozsah a konečnou formu mu dává až autor kurzu, který se zabývá problematikou digitalizací nebo konkrétní člověk.

¹ European Computer Driving Licence – ve volném překladu „řidičský průkaz na počítač.“

Koncept je rozdělen na osm stupňů, které naleznou své využití například u pracovních pozic, kde zaměstnavatel požaduje soubor určitých kompetencí. Školy mají možnost využít tento koncept k testování svých žáků. Projekty, které se věnují testování, se zabývá například MŠMT nebo MPSV. Projekty je myšleno například testování elektronické čtenářské gramotnosti PISA, počítačová gramotnost podle ECDL, srovnání počítačové a informační gramotnosti ICILS 2013 a testování informační gramotnosti GEPARD. Dle dokumentu je úroveň 5 až 6 dobrým pomyslným stavebním kamenem, na který může člověk své dovednosti dále rozvíjet.

O digitální kompetenci lze říct, že se jedná o dovednost, kterou je nutno neustále rozšiřovat a zdokonalovat se v ní, protože technologie se rychle rozvíjí. Jedná se o kompetence, které člověku nabízí možnost učit se a ukazují nové cesty ke vzdělávání v této oblasti.

V současné době podle dokumentu The Digital Competence Framework zahrnují digitální kompetence pět okruhů:

- 1) Informační a datová gramotnost
- 2) Komunikace a spolupráce
- 3) Tvorba digitálního obsahu
- 4) Bezpečnost
- 5) Schopnost řešení problému

1) Informační a datová gramotnost

Informační a datovou gramotností se myslí práce s informacemi, sběr dat. V oblasti informací musíme být obezřetní, protože v dnešní době jsou stále častěji na webových stránkách produkovány fake news, hoaxy a manipulace. Existují vyhledávací databáze, které jsou určeny k vědeckým účelům. V databázích najdeme články, které jsou důvěryhodné a podložené. Jednou z databází je Web of Science nebo Google Scholar, či Scopus.

2) Komunikace a spolupráce

Druhým pilířem digitálních kompetencí je komunikace a spolupráce. Existuje mnoho způsobů, jak komunikovat, ale nejdříve je třeba vymezit termín komunikace. Komunikací se myslí předávání a sdělování informací mezi osobami. Jedná se o sociální proces. Komunikace může být provozována „face to face“, tj. tváří v tvář a, nebo „na dálku“. Dříve se ke komunikaci využívalo například: poštovních holubů, dopisů, pohledů, telegramu, faxu, později pak SMS, mobilních hovorů, sociálních sítí, emailů, softwarových platforem – nyní hojně využívané.

3) Tvorba digitálního obsahu

Co všechno je zahrnuto v pojmu digitální obsah? Internet je tvořen digitálním obsahem, skládá se z článků, videí, fotografií, různých dokumentů, blogů, webových stránek. Digitálně – kompetentní člověk by měl mít o digitálním obsahu značné informace a měl by vědět, jak digitální obsah tvořit.

4) Bezpečnost

Důležitou složku digitální kompetence tvoří bezpečnost chování na internetu. První pilíř bezpečného internetu je legální a pravidelně aktualizovaný operační systém. Další nutností je mít firewall, který se stará o bezpečný obsah internetu.

Následuje nutnost vlastnit antivirus – jedná se o počítačový software, který odstraňuje a snižuje riziko zavirování počítače. Je potřeba být obezřetný i při otevírání různých odkazů na mailu. I přes veškerou opatrnost se může stát, že dojde k přesměrování domény a zavirování. Aby k této situaci nedocházelo, existuje technologie DNSSEC (CZ.NIC 2018), která DNS systém chrání před útočníky, kteří chtějí získat naše osobní údaje.

Ohledně osobních údajů si musíme uvědomit, že je důležité zvážit, zda je nutné osobní údaje udávat. Naše údaje se ukládají a jsou později využívány k nevyžádané poště a službám, o které nemáme zájem. Významným aspektem je i chování na sociálních sítích, kde platí pravidlo, že opatrnosti není nikdy dost. Platí, že to, co budeme sdílet, může shlédnout mnoho lidí. Příkladem může být sdílení fotografií a informace o 14denní dovolené, této informace může využít potencionální zloděj. Jak doba postupuje dopředu, dochází k vývoji sociálních sítí. V dnešní době je hodně diskutované téma trestné činnosti v souvislosti se sociálními sítěmi.

5) Schopnost řešení problémů

Lehkou návaznost má okruh řešení problémů neboli v anglickém jazyce *problem solving*. Žáci se ve škole učí pracovat s počítačem, například programovat v Excelovém souboru, upravovat textové dokumenty a základy programování. Může být kladena otázka na využití těchto znalostí v životě. Odpověď na tuto otázku studenti najdou sami v průběhu svého života. V momentě, kdy se tuto informaci dozvědí, ji pokládají za zcela zbytečnou. Jde převážně o to, aby se naučili vyřešit jednoduché problémy se svým počítačem až budou potřebovat použít formátování například při tvorbě svého životopisu.

V rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání lze nově (od ledna 2021) nalézt požadavky na žáka v rámci digitálních kompetencí. Tyto požadavky v sobě zahrnují běžné ovládání digitálních zařízení. Žák je využívá k učení a rozhoduje se, která zařízení, aplikace nebo služby má při řešení problému použít. Žák umí využívat digitální technologie k usnadnění práce, vytváří digitální obsah, chová se bezpečně, získává a ověřuje informace pomocí digitálních technologií. Žák chápe, jaký význam mají digitální technologie pro celé lidstvo (Národní ústav pro vzdělávání 2021).

4 Podmínky pro vzdělávání distančním způsobem

V Novele školského zákona č. 349/2020 Sb. (MVČR 2020) s účinností ode dne 25. 8. 2020 se lze dočíst, že pokud se většina žáků a studentů i dětí v rámci studijní skupiny, mateřské školy nebo kurzu z důvodu vyhlášení nouzového stavu podle krizového zákona, jiného zvláštního nebo mimořádného zákona, či nařízení celostátní karantény, nemůže zúčastnit výuky, je škola povinna dětem, žákům i studentům poskytnout formu distančního vzdělávání.

Distanční výuka je realizována podle rámcového vzdělávacího programu a školního vzdělávacího programu tak, jak je to za daných okolností možné. Děti, žáci i studenti mají povinnost účastnit se distančních setkání neboli vzdělávat se distančně. Výjimku tvoří žáci základní umělecké školy a jazykové školy, která je zakončena státní jazykovou zkouškou. Pokud se dítě nemůže účastnit výuky, je nezbytné, aby bylo omluveno. V případech, že se distanční výuky neúčastní vůbec, je třeba vše řešit stejně jako za normální situace s výchovným poradcem. Hodnocení a vzdělávání je přizpůsobeno podmínkám dítěte, žáka i studenta.

Řešení důsledků situace, kdy není možná osobní přítomnost dětí, žáků a studentů ve školách z důvodů vyhlášení nouzového stavu či karantény ze zákona o veřejné ochraně zdraví, může ministerstvo školství navrhnout opatření a podmínky obecně. V kompetenci ministerstva školství je například posouvání termínů událostí – maturitní zkouška, přijímací řízení, zápisy do prvních tříd, ... Mimo jiné může ministerstvo školství také pozměnit formu, způsob nebo podmínky pro přijetí ke vzdělávání nebo naopak k ukončování vzdělání. Tato opatření musí souhlasit se zásadami a cíli vzdělávání, které jsou obsaženy v § 2 Zákona o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Tato nová novela školského zákona také upravuje způsoby zavádění opatření obecné povahy a to tak, že se vydávají bez řízení o návrhu daného opatření. Nová opatření tohoto typu vchází v platnost v den vyvěšení na úřední desku ministerstva školství, nebo při jeho zveřejněním online po dobu minimálně 15 dnů.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo 23. září 2020 dokument s názvem Metodické doporučení pro vzdělávání distančním způsobem (MŠMT 2020), ve kterém radí v rámci legislativy a organizace výuky při distančním vzdělávání. Metodický materiál je určen školám, které mají povinnost vzdělávat distančním způsobem a za podmínek v § 184 zákona 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání neboli za podmínek školského zákona.

Distanční výuka v jarním období 2020 ukázala, že online vzdělávání může být dobře fungující a přínosné jako doplněk ke klasickému prezenčnímu vzdělávání. Dokument doporučuje, aby učitelé využívali i při běžné prezenční výuce prvků distanční výuky. I přes možné nepříjemnosti na počátku způsobu distančního vzdělávání, má distanční výuka určitý potenciál – rozvíjí klíčové kompetence, nejvíce však digitální gramotnost.

Z pohledu legislativního rámce má tedy škola povinnost v mimořádných situacích vzdělávat žáky a studenty distančním způsobem a mimo to mají zase žáci a studenti povinnost se distančního vzdělávání účastnit. Škola musí zajistit distanční vzdělávání, pokud kvůli krizovým opatřením, mimořádným nařízením nebo z důvodu nařízení karantény není možné, aby se žáci a studenti mohli prezenčně účastnit výuky. Pokud je více než 50 % žáků nebo studentů v karanténě, je povinností školy tyto žáky a studenty vyučovat distančně. Za některých podmínek škola nemá povinnost distančního vzdělávání a to, když je vyhlášeno „ředitelské volno“, když MŠMT schválí pozměnění organizace školního roku. I studenti a žáci mají povinnost vzdělávat se distančně. Ani při distančním vzdělávání nemizí povinnost zápisů do třídní knihy. Třídní kniha se však přesunula z papírové podoby do podoby elektronické.

Pokud je nařízena karanténa nebo mimořádné opatření krajskou hygienickou stanicí či MŠMT, mohou nastat tři situace:

1) Prezenční výuka

Pokud se karanténa týká omezeného počtu žáků a studentů (do 50 % žáků jedné třídy), škola nemá povinnost vzdělávat distančně. Postupuje se stejně, jako za běžné situace, kdy někteří žáci nejsou přítomni z důvodu nemoci nebo návštěvy lékaře. Prezenční výuka probíhá klasicky. V dokumentu lze najít doporučení, které nabádá školy, aby poskytly těmto žákům a studentům vzdělání formou zaslání studijních materiálů a úkolů. Mimo to se v dokumentu doporučuje zařadit vzdělávací aktivity ve venkovním prostředí, aby se snížila epidemická rizika, zlepšila zdravotní kondice a koncentrace žáků a studentů.

2) **Smíšená výuka**

V případě, že osobní přítomnost není možná u více než 50 % žáků jedné třídy, má škola povinnost vzdělávat chybějící žáky distančně, při čemž ostatní žáci a studenti pokračují v prezenční výuce. Realizace tohoto typu výuky velmi záleží na personálních kapacitách školy. Smíšená výuka může probíhat následujícím způsobem: Na začátku vyučovací hodiny proběhne výklad ve třídě se žáky a zároveň i přímém přenosu pro žáky doma, poté žáci, kteří se musí vzdělávat distančně plní úkoly a ve třídě pracuje učitel se žáky.

3) **Distanční výuka**

Pokud je zakázána osobní přítomnost při prezenčním vzdělávání, probíhá výuka distančním způsobem.

Distanční vzdělávání může být realizována několika formami, a to buď online nebo offline, mimo to jsou v nabídce i možnosti individuálních konzultací. Škola se vždy snaží přizpůsobit podmínkám žáků, ale i svým technickým možnostem.

Online forma výuky

Online výuka probíhá prostřednictvím internetu za podpory digitálních technologií a za pomoci softwarových nástrojů. Tento typ výuky může probíhat dvěma možnostmi: synchronní nebo asynchronní online výukou. Synchronní výuka probíhá pomocí platform, které jsou určeny ke komunikaci. Učitel se pravidelně a dle rozvrhu spojuje a setkává se žáky prostřednictvím platformy a skupina žáků pracuje společně na určitém úkolu, či dostává výklad učiva a procvičuje. Setkávání prostřednictvím virtuálního prostředí může některým žákům pomoci odstranit potíže, které jsou způsobeny sociálním vyloučením ze skupiny a může motivovat žáky k učení. Distanční online vzdělávání však vyžaduje vyšší nároky na kvalitní připojení k internetu a na technické vybavení jak učitele, tak i jeho žáků. V případě, že synchronní typ výuky trvá delší časový úsek, žáci ztrácejí pozornost. U žáků a studentů se po delším časovém období synchronní online výuky může projevit negativní vliv na zdraví.

Při asynchronním typu výuky mohou žáci a studenti plnit zadané úkoly individuálně, dle jejich potřeb. Učitelé mohou pro asynchronní výuku využít různých platform, aplikací nebo portálů, které jsou pro vzdělávání určeny. Průběh asynchronní výuky může být následný: Učitel Českého jazyka zadá žákům téma slohové práce. Domluví se s nimi na termínu odevzdání (například na další hodinu Českého jazyka). Žák píše slohovou práci v průběhu celého dne a má možnost nad zadaným tématem více přemýšlet. Synchronní i asynchronní výuka má své klady i zápory, proto je doporučováno tyto formy online výuky vhodně kombinovat.

Offline forma výuky

K realizaci offline výuky není nutná potřeba digitálních technologií tak jako při online výuce. Při tomto způsobu výuky se klade největší důraz na samostudium, při kterém žáci a studenti plní úkoly zadané v učebnici, nebo od učitele, či zpracovávají daná témata ze studijních podkladů, vyplňují pracovní listy apod. Zadání těchto úkolů může být různé: telefonicky, písemně, někdy, a to ve výjimečných případech i osobně. Offline výuka je vhodná zejména u nejmladších žáků, nebo tam, kde socioekonomické podmínky neumožňují žákům mít technické vybavení potřebné k online výuce.

Není důležité, zda probíhá výuka online nebo offline, je důležité, aby učitel sledoval zapojování všech žáků a studentů a poskytl jim konzultaci nebo podporu pro studium. Konzultace jsou individuální a musí být nabízeny tak, aby jich mohli využít všichni žáci a studenti. Konzultace mohou být poskytnuty přes telefonický rozhovor, jako online rozhovor, e-mailem, či přes chat.

Ohledy je třeba brát na žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami, i tito mají nárok na pomoc při distančním vzdělávání. Možnostmi, které by škola měla nabízet, jsou poradenství, speciální úprava a hodnocení očekávaných výstupů, používání kompenzačních pomůcek a speciálních učebnic a v neposlední řadě i využití pedagogického asistenta, nebo například tlumočnicka, či přepisovatele pro neslyšící žáky a studenty. Rodiče jsou o těchto možnostech informováni.

Škola se snaží najít cestu pro žáky a studenty, kteří nemají možnosti a podmínky na to, aby se mohli zapojit do distanční výuky (například není možný přístup k internetu). V tomto případě řeší škola vzdělávání metodou offline výuky. Je důležité, aby škola dbala na průběžnou komunikaci, a to jak se žáky, tak i s jejich rodiči. Metodický dokument také doporučuje, aby se škola snažila připravit žáky na případný přechod na distanční vzdělávání.

Způsoby hodnocení při distančním vzdělávání

Hodnocení je důležitou součástí vzdělávání, avšak při distanční výuce je třeba přizpůsobit hodnocení podmínkám, které žák a student v průběhu tohoto vzdělávání měl. Distanční forma výuky vyžaduje kvalitní zpětnou vazbu. Učitel má za úkol sledovat pokroky všech žáků a poskytovat jim zpětnou vazbu, která je bude motivovat. Není dobré, aby bylo hodnocení využito k nátlaku, ale naopak by mělo dojít ke spolupráci učitele a rodiče k nalezení způsobu k zapojení žáka do výuky např. s dotazem.

1) Formativní hodnocení probíhá průběžně a dává žákovi informace o tom, co zná a vede ho ke stanovenému cíli v procesu vzdělávání. Žák díky tomuto způsobu hodnocení sleduje vlastní pokrok, což ho motivuje k dalšímu pokroku. Formativní hodnocení

pomáhá zjistit jaké vzdělávací potřeby žáci a studenti mají a přizpůsobit výuku tak, aby každý žák a student rozvinul své schopnosti a znalosti naplno.

2) Sumativní hodnocení podává informaci o tom, co žáci a studenti zvládli za určité období.

Cílem sumativního hodnocení je získání přehledu o výkonech žáka. Forma, která je typická pro toto hodnocení je známkování, ale i slovní hodnocení může být podáno sumativně, když je zaměřené pouze na výsledek.

Ukázka sumativního hodnocení

„Milý Teofile,

Je konec školního roku, který byl pro nás pro všechny rokem velmi neobvyklým, protože jsme společně nebyli celý rok, ale část roku ses učil doma za pomoci členů své rodiny. Chodíš do školy už druhým rokem, ale skoro celý rok jsi na radu odborníků z poradny pracoval s prvním ročníkem na upevnění čtení a psaní, protože jsi toho přes minulé prázdniny hodně zapomněl. Proto jsi prakticky s učivem druhé třídy nepracoval a práce s druháky Tě čeká příští rok. Ovšem za práci v letošním roce Tě musím velmi ocenit. Umíš bezpečně číst i psát všechna písmenka a snažíš se porozumět textu. Pamatuješ si psací písmenka a pečlivě a pomaleji píšeš, oceňuji Tvoji snahu, i když je to poněkud náročné. Umíš už docela bezpečně počítat i odčítat do dvaceti. Od března ses učil doma s maminkou – a za to zasloužíš opravdu velkou pochvalu Ty – a určitě i Tvoje maminka, která se s Tebou učila a vždycky zajistila i připojení na online výuku. Moc Tě také chválí paní učitelka, jak ses zapojil v závěru do online výuky angličtiny. Díky tomu jsi zvládl učivo celého ročníku, a to je velký úspěch. Přeji Ti pěkné prázdniny a těším se, až se sejdeme v září v druhém ročníku.“ (Učitelská platforma 2020).

Distanční forma výuky nabízí žákům a studentům příležitost sebehodnocení, což je důležitá součást vzdělávání, která podporuje schopnost žáků sledovat svůj vědomostní rozvoj. Učitel má správně formulovat zadání, tak aby bylo jasné, co je správně a k tomu využívat platformy, které podporují sebehodnocení (Socrative, GoogleForms, Microsoft Forms a další, které nabízí školní informační systémy). Distanční vzdělávání může žáky a studenty naučit lépe pracovat s chybou. Chyba není vnímána jako selhání, což je pocit, který se mezi žáky a studenty velmi často vyskytuje.

5 Školám dostupné platformy

V první vlně pandemie používalo 40 – 45 % škol zcela nedostačující platformy a to například Whatsapp nebo zadávání úkolů přes systém Bakaláři. Přibližně 10 – 15 % škol v té době s žádnou platformou nepracovalo, 30 % nějakou platformu aspoň částečně užívalo. Projektový manažer Česko.Digital Miroslav Vysušil konstatoval, že v rámci výuky se nepracuje s platformami systematicky (iRozhlas 2020).

Na sociální síti Facebook jsem ve skupině pro učitele vytvořila anketu, kde učitelé odpovídali na otázku, jaké platformy ve své škole používají. V dotazníkovém šetření byla také použita otevřená otázka na platformy. Tyto platformy jsou v následujícím textu blíže specifikovány. Z uživatelského hlediska hodnotím po vlastních zkušenostech každou uvedenou platformu kladně.

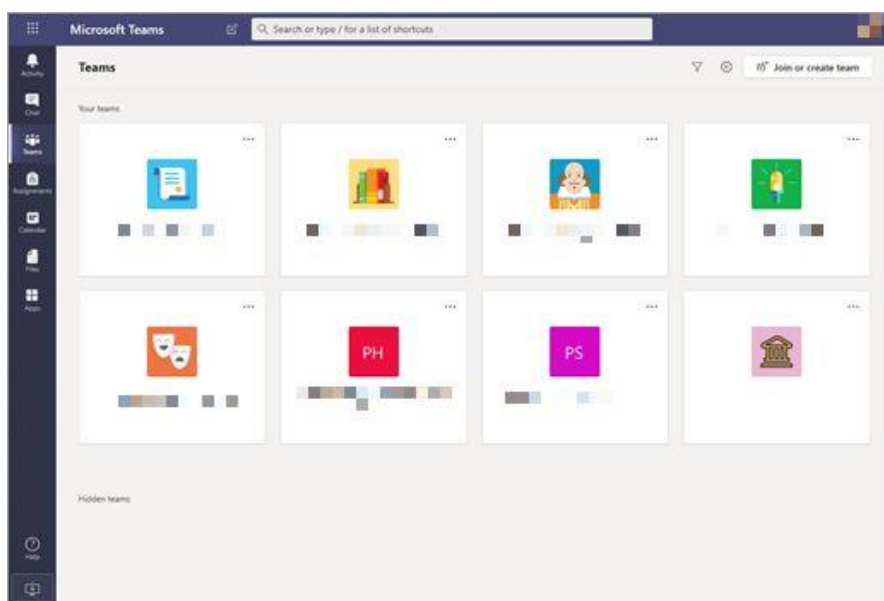
Nejvíce dostupné platformy pochází od společností Microsoft nebo Google. Firma Google přišla s nabídkou speciálního balíčku G Suite, který v sobě zahrnuje Google Classroom – třídu, Google Disk, Google Dokumenty, Google Tabulky, Google Formuláře, Google Slides – prezentace a také Google Drawings, což umožňuje vytvoření jednoduchých grafických diagramů. Mimo jiné G Suite nabízí možnost videohovorů přes Google Meet. Microsoft má v nabídce balíček Office 365, ve kterém je obsažena platforma Microsoft Teams, mimoto obsahuje také Word, Excel, Outlook, Powerpoint, ... Tyto nástroje mohou žákům a studentům sloužit nejen ke studijním záležitostem.

Je nutné definovat, co to platforma je. Slovo platforma lze totiž použít ve více oblastech, a to v oblasti dopravy, geologie, strojírenství, ... V této práci se slovo platforma bere z pohledu oblasti výpočetní techniky. Jedná se tedy o specifický program, se kterým pracuje procesor počítače. Na platformě hardwaru stojí všechny platformy softwaru. Za platformu lze považovat různé druhy operačních systémů – Windows, iOS, Android, mimo jiné mezi platformy patří i Microsoft Teams, Zoom, Big Blue Button a další.

5.1 Microsoft Teams

Situace ve školství byla zprvu plná zmatků, nyní školy začaly využívat všechny dostupné možnosti. Mnoho škol pracuje s firemní platformou od společnosti Microsoft. Platforma Microsoft Teams byla představena v polovině března 2017 (Falcone 2016). Společnost ji navrhla jako nástupce platformy Skype for Business, se kterou se uživatelé budou muset 31. 7. 2021 rozloučit. Platforma je dítětem viceprezidenta společnosti Microsoft – Briana MacDonalda. Teams nabízí možnost zasílání zpráv, konání

videokonferencí. Uživatelé mohou naplánovat schůzku v týmu. Teams poskytuje i plugin k Microsoft Outlook, které uživatel může využít k zaslání pozvánek ke schůzce. Učitelé mohou přes Teams sdílet žákům materiály, zadávat úkoly a hodnotit.

Obrázek 1: Microsoft Teams

5.2 Zoom

Školy hojně využívají také službu Zoom produkovanou softwarovou společností Zoom Video Communications. K založení služby došlo v Americe v roce 2011, firma má sídlo v San José, Kalifornie. Do roku 2013 Zoom zvládl videokonference s maximálním počtem 15 uživatelů, služba postupně začala počty navyšovat. Nynější verze zvládne 100 uživatelů na jednu konferenci (Brown 2020). Placená verze umožní videokonferenci pro až 1000 účastníků.

Jednoduchost této aplikace, kdy není nutné se nikde registrovat, ale pouze kliknout v prohlížeči na odkaz schůzky, se stalo Zoomu osudným. S počátkem sociálního distancování a přechodem většiny komunikace do online prostředí se přenos dat zněkolikanásobil. Hackeři toho dokázali využít a připojovali se nepozorovaně na webkamery počítačů (počítače firmy Apple). Vedlo to k tomu, že společnost zastavila vývoj nových funkcí a zaměřila svoji pozornost právě na bezpečnost (Marek 2020).

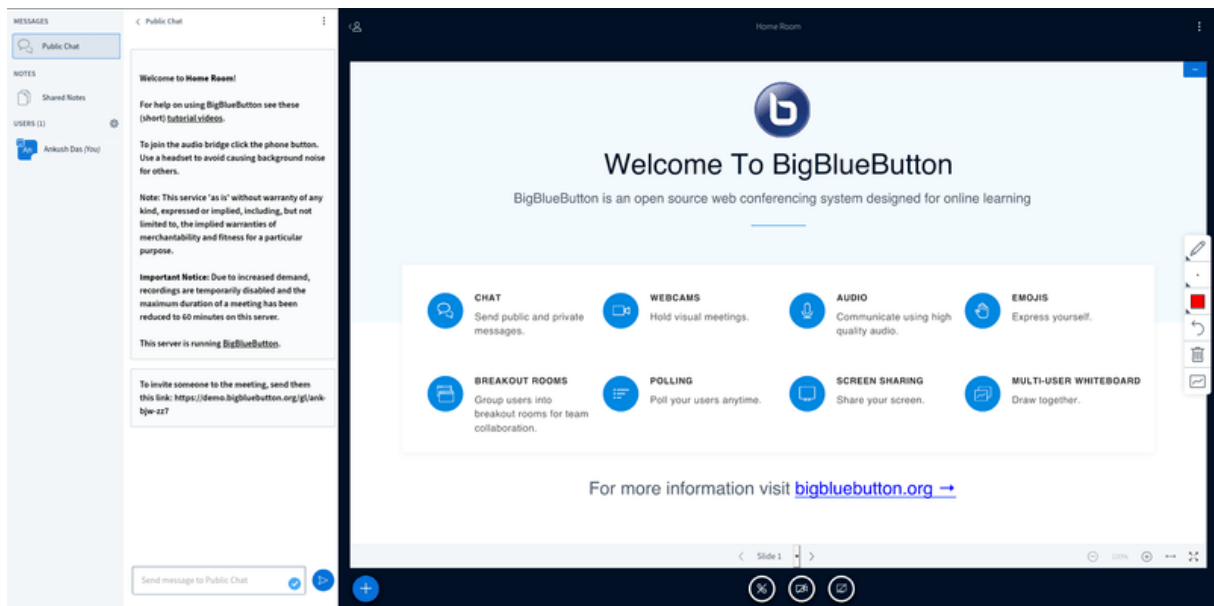
Obrázek 2: Zoom

5.3 Big Blue Button

Jedná se o softwarový systém vytvořený přímo pro webové konference, a hlavně i pro výuku. BBB (zkratka Big Blue Button) patří pod licenci open source, systém používají servery GNU/Linux. Krom sdílení zvuku a videa má Big Blue Button i další funkce. Ideální pro vyučování je sdílení prezentace – podpora PDF a Microsoft Office dokumenty, která má možnosti využití jako tabule – kreslení.

Systém nabízí privátní i veřejný chat, sdílení obrazovky. V roce 2011 vývojáři přidali do BBB funkci zaznamenávání konferencí (Dixon 2010). Uživatelé v relaci Big Blue Button se rozlišují na diváky a moderátora. Diváci mají odlišné možnosti než moderátor – připojení ke konferenci, sdílení webové kamery, zvednutí ruky (přihlášení se) a chatování. Moderátorovy možnosti jsou rozmanitější – krom možností diváka může moderátor ztlumit nebo zrušit ztlumení ostatních, vyloučit uživatele z relace, ovládat prezentaci či učinit z diváka moderátora.

Autorem prvotní verze je Richard Alam (původní název – projekt Blindsight) (Talent First Network 2007). Název vychází z jednoduchosti. Big Blue Button je v překladu pomyslné velké modré tlačítko, které zahájí hovor. Nejnovější informace týkající se zabezpečení vydal německý portál golem.de v říjnu 2020. Hlavní problém portál vidí ve špatném zacházení s chybami zabezpečení.

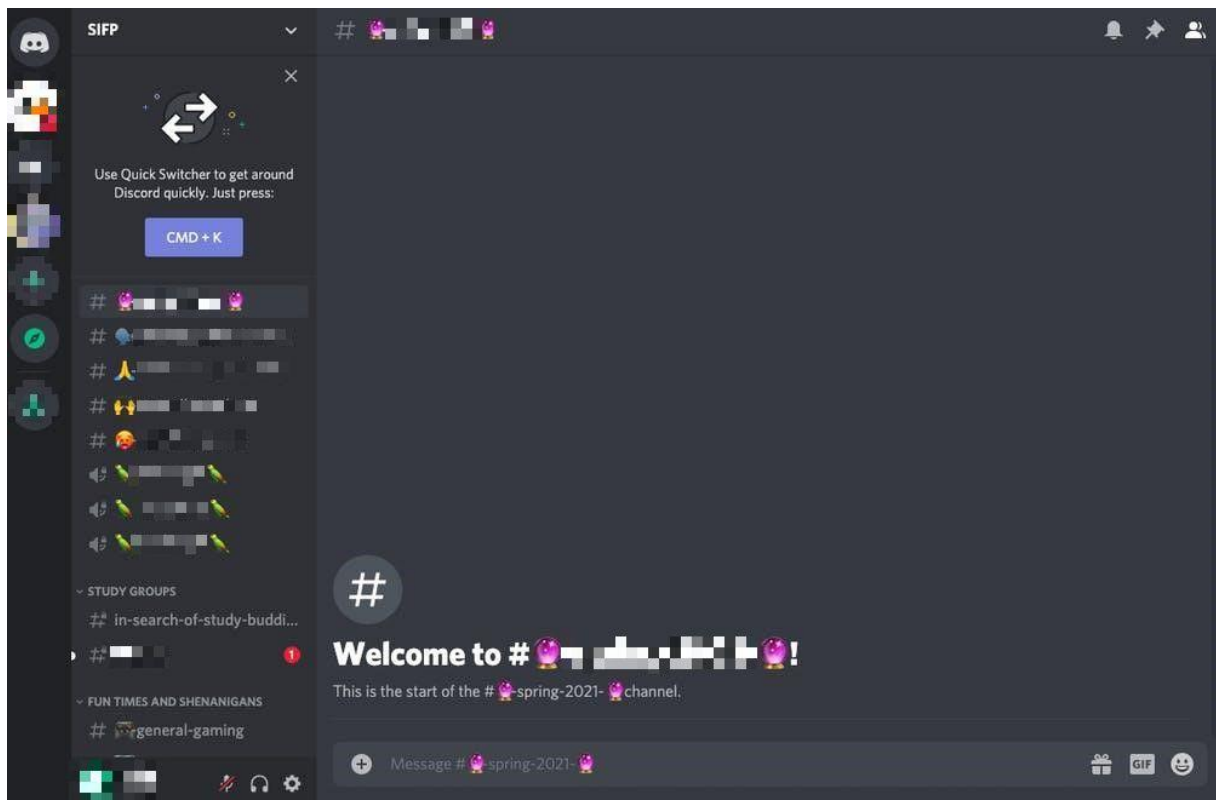
Obrázek 3: Big Blue Button

5.4 Discord

Jason Citron, zakladatel herní platformy pro mobilní hry – OpentFeint, je také autorem konceptu platformy Discord. K vydání došlo v květnu 2015 v rámci domény discordapp.com (Marks nedatováno). Discord byl zpočátku hojně využíván hlavně hráči, při pořádání LAN turnajů. Společnost Discord pracovala s komunitami Diablo a World of Warcraft, krom toho aktuálně spolupracuje se společností Twitch.

V květnu roku 2020 společnost mění doménu na discord.com. V červnu téhož roku přechází k víceúčelovosti využití a přichází s novým sloganem „Your place to talk“. Návrh na větší využití přichází v reakci na aktuální situaci, tak jako u většiny platforem, které jsou dnes využívány pro „nejkontaktnější“ komunikaci, která je možná. Platforma disponuje funkcemi, které jsou zaměřené především na komunikaci, tj. hlasové videohovory, chatovací místnosti, služby pro hráče.

Platforma funguje na Windowsu, macOS, Androidu, iOS, Linuxu a webových prohlížečích. Uživatel se zaregistruje do aplikace pomocí e-mailové adresy, vytvoří si uživatelské jméno (přezdívku apod.), Discord přidělí uživateli číslo – „diskriminátor“, které má předponu „hashtag“ a následuje čtyřčíslí. Videohovory a streamování se od roku 2017 zdokonalily, nyní je umožněno provádět soukromé videohovory až se 40 uživateli. V roce 2017 to bylo možné pouze s 10, ke zdokonalení vedla pandemie COVID – 19.

Obrázek 4: Discord

5.5 Skype

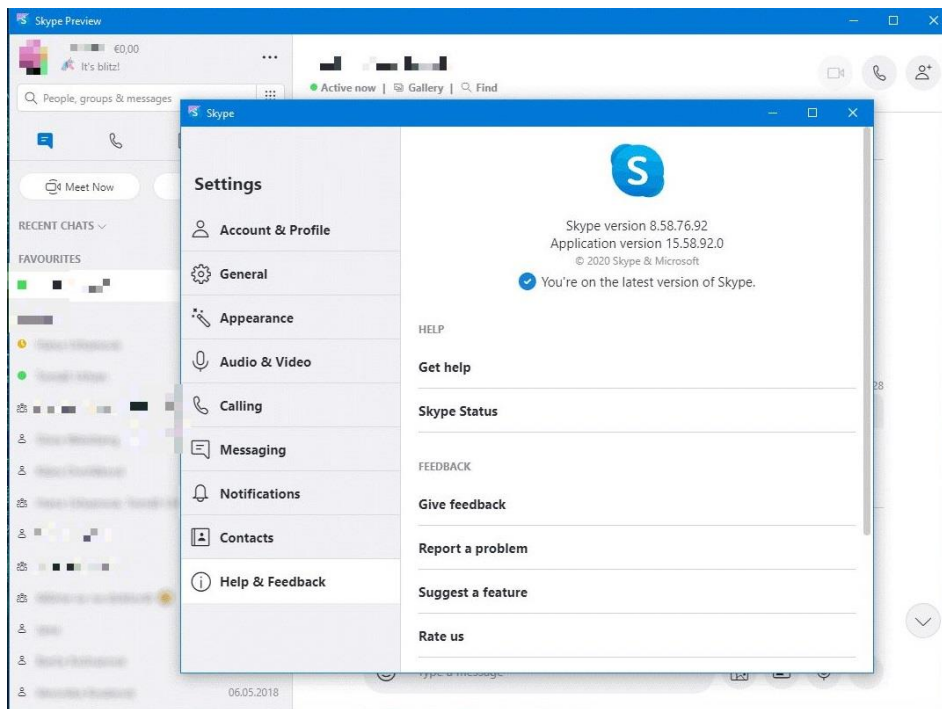
Autory peer-to-peer² programu Skype jsou Švéd Niklas Zennstrom a Dán Janus Friss. K prvnímu vydání verze pro širokou veřejnost došlo v srpnu 2003, o dva roky později byl Skype zakoupen společností eBay. Skype má v roce 2006 zaregistrováno kolem 100 milionů uživatelských účtů (Britannica nedatováno).

Další rok se program znovu zdokonaluje a verze Skype 3.2 nabízí novou vlastnost – Send Money³, další verze Skype 3.5 je tvořená přímo pro Windows a je rozšířena o další funkce – autoredial, přenos volání, tvorba chatu, ovládání hlasitosti v okně. Dalším stěžejním rokem v historii Skype je rok 2011, kdy program kupuje velký software Microsoft za 8,5 miliard dolarů (Bright 2011).

Hlavní funkcí a možností, kterou Skype poskytuje, je telefonování a také posílání zpráv a souborů. V této době je zásadní funkce *Skype Video Calling*, která umožňuje pořádání videokonferencí. Program Skype je vydáván v mnoha jazycích.

² Aplikace peer to peer, používaná pro sdílení souborů – převážně MP3, dále videa, dokumenty.

³ Umožňuje uživatelům manipulovat s penězi pomocí PayPal.

Obrázek 5: Skype

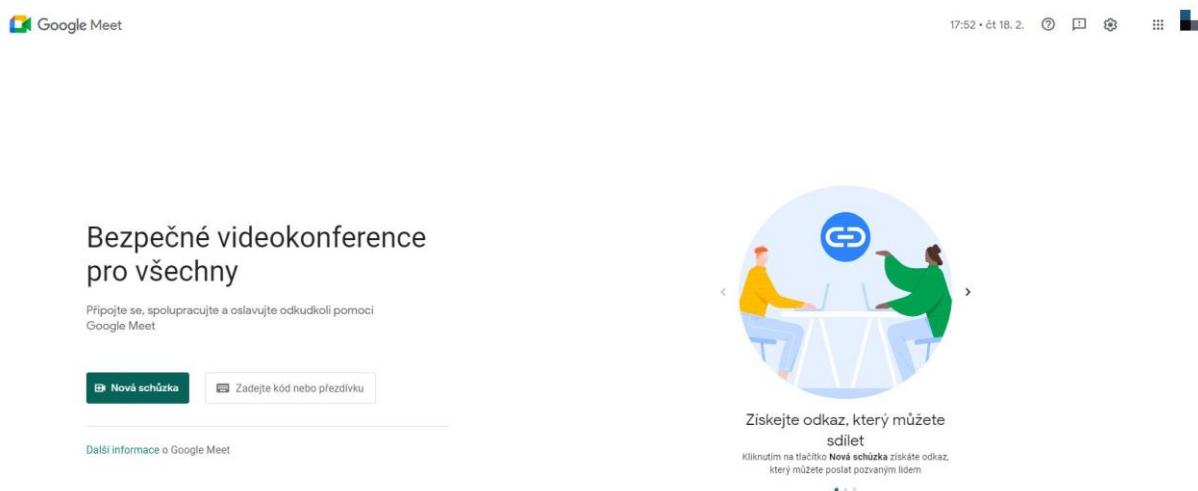
5.6 Google Meet

Google Meet umožňuje videokonference, primárně byl vytvořen pro podniky a jejich zaměstnance. Jde o to, že každý, kdo má účet na Google (v dnešní době téměř všichni), může zahájit, nebo se zúčastnit videokonference.

Google má však nastavený limit 100 účastníků na 60 minut, vyjma podniků, škol a dalších organizací, které mohou pořádat schůzky pro 250 interních, ale i externích posluchačů a přenosy pro až 100 000 diváků v jedné doméně.

Ke službě je možné mít přístup nejenom přes počítač, ale také přes mobilní telefon či tablet, pro které nabízí Google Play i App Store mobilní aplikaci ke stažení. Pro firmy, školy i organizace má Google Meet připravené i pokročilé funkce, které jsou rozděleny do tří tarifů. Běžný uživatel může používat bezplatný tarif, při němž schůzka může trvat maximálně 1 hodinu a může se jí účastnit pouze 100 lidí. Lze se připojit z prohlížeče nebo pomocí mobilní aplikace prostřednictvím smartphonu. Uživatel může zvat další účastníky, sdílet obrazovku a prezentovat, upravovat rozvržení, ...

Google Meet má i funkce proti zneužití, šifruje data při přenosech i pro uchovávání. Moderátor má možnost sdílet obrazovku a prezentovat. Pokud moderátor přenechá slovo, může prezentovat i posluchač.

Obrázek 6: Google Meet

5.7 Google Classroom

Google Classroom neboli Google „školní třída“ není platforma, která by byla určena k videohovorům. Jedná se pouze o webový program, který slouží ke sdílení souborů v rámci třídy. Učitel může prostřednictvím programu sdílet výukové materiály, zadávat úkoly a hodnotit je. Google Classroom používá na světě téměř 100 milionů uživatelů. Google tuto službu spustil 28. srpna 2014 (DE VYNCK 2020). Jakožto výukový program od společnosti Google je propojen s dalšími službami od Googlu – Google Docs, Google Sheets, Google Slides, Kalendář Google a také Gmail.

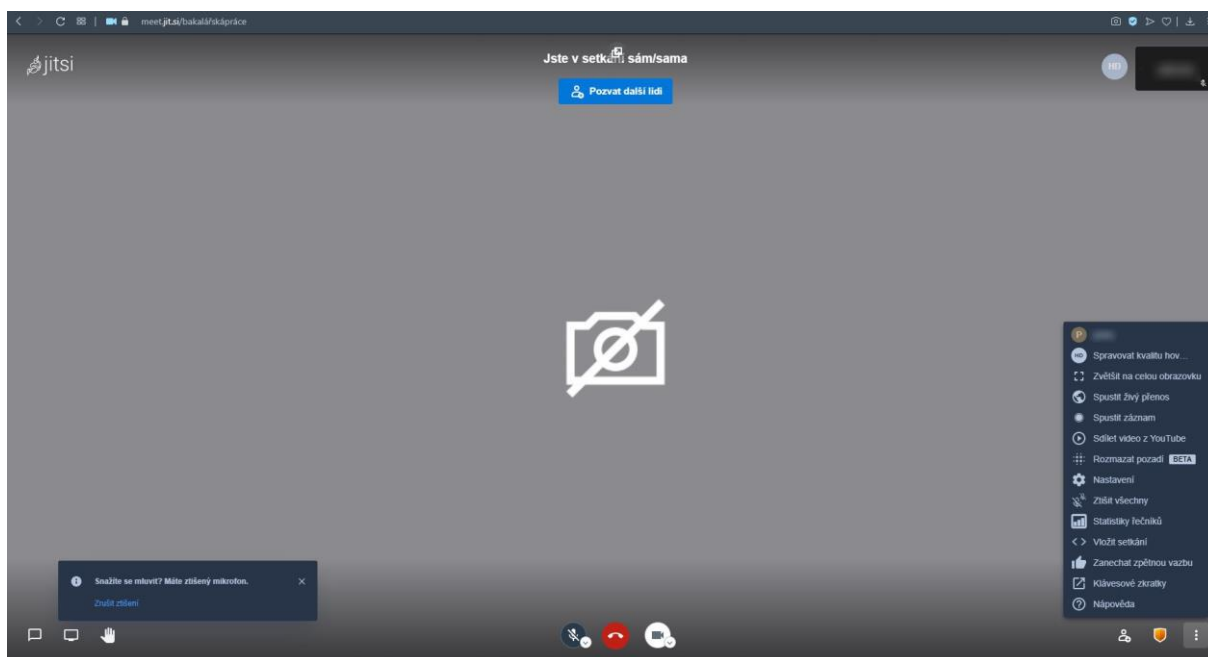

Obrázek 7: Google Classroom

5.8 Jitsi Meet

Platforma Jitsi Meet může být používána jako aplikace do mobilu, do počítače nebo pouze v běžném prohlížeči. V nabídce platformy je spárování výuky s Google kalendářem. Založení virtuální místnosti samo o sobě není těžké. Moderátor pojmenuje svoji schůzku, vstoupí do místnosti a pošle pozvánku nebo sdílí odkaz se svými kolegy či žáky. K místnosti lze zřídit heslo, což zaručí, že se nepřipojí někdo, kdo k připojení nemá oprávnění. Podklady, dokumenty či prezentace (soubory) lze sdílet. Sdílet lze i obrazovku.

Jitsi Meet lze propojit i s YouTube, ale to je už pro běžného uživatele obtížnější. Je potřeba vlastnit YouTube účet a vygenerovat si klíč pro konkrétní funkci k Jitsi Meet. Záznam lze nahrát pro budoucí použití, ale je k tomu potřebné mít účet na Dropbox⁴. Další důležitou věcí, kterou je dobré vědět, je to, že adresa na Jitsi Meet zůstává. Uživatel se tedy může přihlašovat vždy přes stejný odkaz. Nějakou dobu se uchovává i historie chatu (Jak na online výuku a kooperaci mezi spolužáky 1.– Jitsi Meet 2019).

Obrázek 8: Jitsi Meet

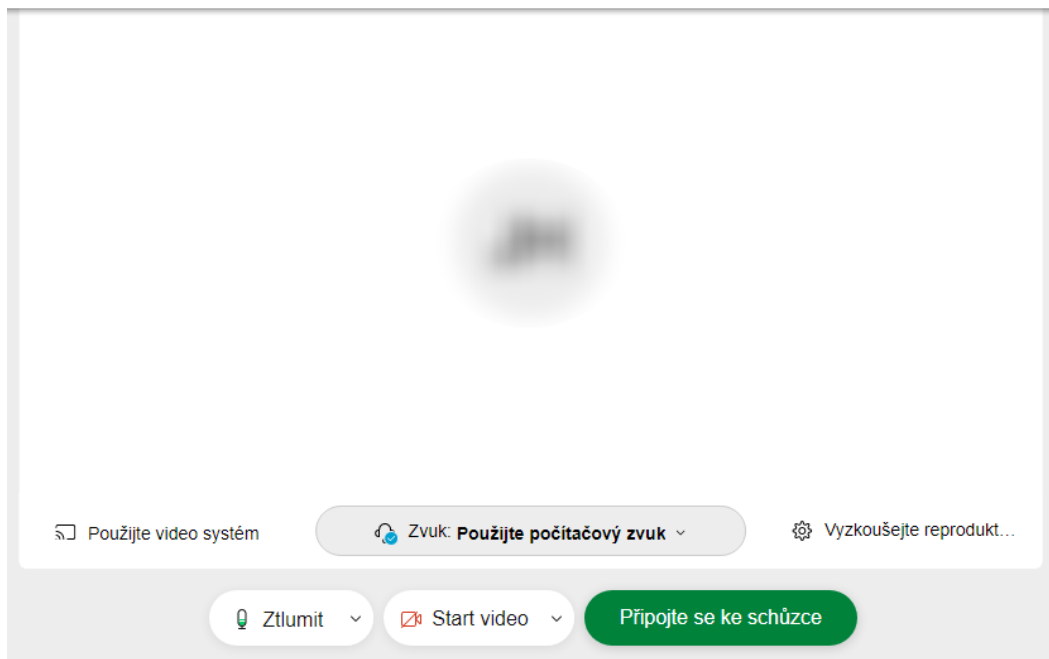
5.9 Webex

Prostřednictvím této platformy lze konat videohovory, virtuální konference a porady. Webex je také vhodné prostředí pro pořádání webinářů, prezentací a přednášek. Na Webex je možné se připojit přímo přes webové rozhraní nebo přes aplikaci v mobilním telefonu,

⁴ Webové úložiště

tabletu či jiném zařízení. Jistou nevýhodou může být, nutnost aktivovat funkci zvuku. Důležité je to proto, aby byl tok zvuku oboustranný.

Platforma nabízí společný chat, kde můžete psát například dotazy, které vám moderátor zodpoví v pro něho vhodný okamžik. Krom chatu lze přes Webex sdílet obrazovku, prezentaci či dokument. Webex celý videohovor nahrává, je možné si ho pustit znovu zpětně. Platforma umožňuje setkání až pro 100 účastníků a na dobu neurčitou (Březina 2020).

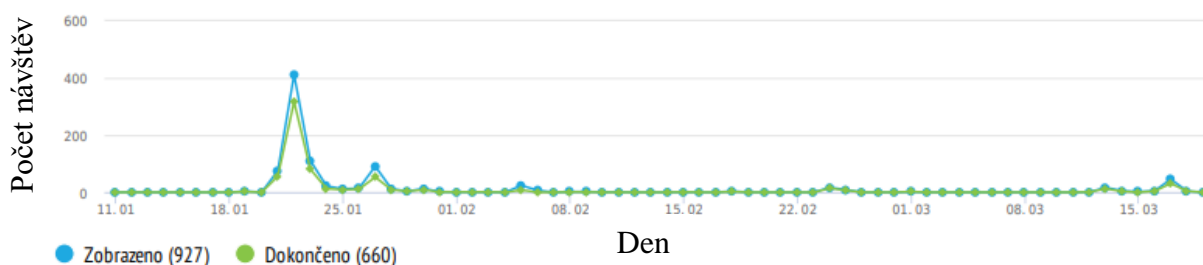

Obrázek 9: Webex

6 Pedagogický výzkum

Pro potřeby této bakalářské práce byl vytvořen a zpracován dotazník, který je zaměřen převážně na středoškolské a vysokoškolské studenty. Výzkumu se zúčastnilo 660 respondentů. Nejvíce responzí bylo získáno mezi dny 18. 1. a 25. 1. 2021 (graf č. 1 - Historie návštěv).

Historie návštěv (19. 01. 2021 – 18. 03. 2021)

Graf 1: Návštěvnost dotazníku

Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je získání objektivního pohledu na problematiku distančního vzdělávání a zjištění spokojenosti respondentů s probíhající distanční výukou. Otázky jsou zaměřeny jak přímo na distanční výuku, tak i na ergonomii posedu u počítače a na jiné problémy, které mohou vzniknout nadměrným časem stráveným u počítače.

V dotazníku byly ve velké většině formulovány otázky a tvrzení, které respondenti hodnotili za pomoci Likertových škál. Naprosté minimum otázek bylo otevřených, respondentům to tedy ušetřilo čas a mohli pouze vybírat mezi možnostmi. Otevřené odpovědi se týkaly použitých platforem při distanční výuce. Jelikož existuje nespočet možných odpovědí a nebyly by postihnuty všechny pouhým výběrem možností. Respondenti proto mohli uvést platformy, které využívají. Tyto odpovědi musely být následně vyhodnoceny ručně.

Výzkumná metoda

Výzkum byl řešen empiricky a kvantitativně, což znamená, že byl zaměřen objektivně. Na základě teoretických poznatků byl zformulován dotazník, jehož výsledným výstupem bylo buď potvrdit nebo vyvrátit teorii. Dotazníkové šetření teorii potvrdilo. Dotazník byl vytvořen v nástroji pro tvorbu dotazníků Survio a dále byl distribuován online. Kvantitativní výzkumná metoda upřednostňuje větší reprezentační vzorek. Tato podmínka byla splněna.

Sběr dat

Dotazník byl vytvořen na webové stránce Survio, kde k němu našlo svoji cestu pár respondentů. Hlavním šířícím médiem byla sociální síť Facebook. Dotazník byl sdílen v několika skupinách univerzitních studentů a ve skupinách středoškolských studentů. Mimo to byl dotazník distribuován také pomocí mailu, který jsem zaslala učitelům, kteří v minulosti vyučovali mě. Návštěvnost vždy vzrostla v den sdílení (jak je vidět na grafu 1). Tímto sdílením se dotazník dostal až na slovenské střední školy.

První otázky dotazníku tvoří skupinu identifikačních otázek, které zjišťovaly u respondentů pohlaví, věk a aktuální úroveň studia. Následovala jedna otevřená otázka, pro zjištění využívaných platforem. Další otázky jsou vztaženy k pocitům respondentů z distančního vzdělávání v důsledku celosvětové pandemie.

Výzkumný soubor

Dotazníkové šetření přineslo celkem obsáhlý soubor respondentů, dokonce větší, než jsem očekávala. Dotazník vyplnilo 660 respondentů z celkového počtu 927 návštěv. Vzorek nebyl vyvážen, jelikož větší zájem o vyplnění dotazníku projevily ženy. Tato skutečnost byla očekávaná. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 469 žen – 71,1 % a 191 mužů – 28,9 %. Výsledky jsou znázorněny v tabulce č. 4. Nejpočetnější věkovou skupinou dotazníku je věková skupina od 18 do 23 let (tabulka č. 5), celkem 466 respondentů – 70,6 %. Dotazník byl zaměřen převážně na studenty vysokých a středních škol, neboť je distanční výuka postihla nejvíce. Výzkumu se zúčastnilo 11 – 1,7 % studentů střední školy bez maturity, 121 – 18,3 % studentů střední školy s maturitou, 6 – 0,9 % studentů vyšší odborné školy, 514 – 77,9 % studentů vysoké školy a 8 – 1,2 % studentů jiné školy. Výsledky zachycuje tabulka č. 6.

Tabulka 4: Výsledky 1. otázky, pohlaví

Odpověď	Responzí	Podíl
Muž	191	28,9 %
Žena	469	71,1 %

Tabulka 5: Výsledky 2. otázky, věk

Odpověď	Responzí	Podíl
14–17	67	10,2 %
18-23	466	70,6 %
24-26	98	14,8 %
27 a více	29	4,4 %

Tabulka 6: Výsledky 3. otázky, typ školy

Odpověď	Responzí	Podíl
Střední škola bez maturity	11	1,7 %
Střední škola s maturitou	121	18,3 %
Vyšší odborná škola	6	0,9 %
Vysoká škola	514	77,9 %
Jiná škola	8	1,2 %

6.1 Dotazníkové šetření

Otázka č. 4: Jakou/jaké platformy používáte při výuce?

V tabulce č. 7, lze vidět odpovědi na 4. otázku. Nejhojněji využívanou platformou je Microsoft Teams. Respondenti odpověděli, že používají více než 1 platformu, proto celkový počet nesouhlasí s počtem respondentů. Nejčastější byla kombinace platformy Microsoft Teams a Zoom nebo BigBlueButton.

Tabulka 7: Výsledky 4. otázky, používané platformy

Teams	Zoom	BBB	Seesaw	Classroom	Meet	Skype
440	271	129	6	51	58	20
Outlook	Discord	Edokit	Webex	Jitsi	Socrative	Quizizz
6	4	2	2	2	1	1

Otázka č. 5: Distanční výuka mi vyhovuje.

Tvrzení, k němuž se 26, 7 % respondentů (viz tabulka 8) postavilo souhlasně a jen 6,7 % studentů je zcela spokojeno s distanční výukou a vyhovuje jim. Pak je zde největší část respondentů, a to 35,2 %, kteří se k tomuto výroku postavili nesouhlasně. Zcela nesouhlasný postoj projevilo 14, 7 % dotazovaných. Psycholožka, ředitelka pražského DYS – centra a docentka Lenka Krejčová zastává názor, že existují dvě skupiny žáků a studentů a to ti, kteří si získali možnost projevit se až při distanční výuce, a ti, kterým se ve školním prostředí věnuje speciální pedagog nebo učitel o něco více (iRozhlas 2020). První skupina je tedy s distanční výukou velmi spokojena, kdežto druhá skupina postrádá výuku prezenční.

S nástupem distanční výuky se zvýšil i počet žáků a studentů, kteří trpí psychickými obtížemi. Ministerstvo zdravotnictví tuto situaci mapuje (Forum 24 2020) a 30% nárůst zjišťuje díky krizovým linkám, kde se mládež přiznává ke zhoršujícím se vztahům v rodině, a také k deprivacím, kvůli nárokům, které na ně někteří učitelé kladou v průběhu distančního vzdělávání.

Distanční výuku považují za náročnou i psychologové, např. zástupkyně ředitele Domu dětí a mládeže v Praze Iveta Nová si myslí, že tento typ výuky je náročný jak pro učitele, tak pro žáky (Forum 24 2020). Pro učitele je více časově náročná příprava a kontrola úkolů.

Zároveň zastává názor, aby se při případné prezenční výuce dovysvětlovala látka, opakovalo se, nikoliv testovalo. Michal Černý, šéf asociace ředitelů, nabádá učitele, aby známkovali žáky s přihlédnutím na situaci (Forum 24 2020). Doporučuje učitelům, aby na druhém stupni základních škol nebylo psáno více než tři větší testy týdně.

Tabulka 8: Výsledky 5. otázky, spokojenost s distanční výukou

Odpověď		Responzí	Podíl
Zcela nesouhlasím	*	97	14,7 %
Nesouhlasím	**	232	35,2 %
Nevím, je mi to jedno	***	111	16,8 %
Souhlasím	****	176	26,7 %
Zcela souhlasím	*****	44	6,7 %

Otázka č. 6: Online výuka zabere více než 4 hodiny denně.

V průběhu „lockdownu“ na jaře 2020 provedla Akademie věd společně s Fakultou sociálních věd Univerzity Karlovy výzkum (Kreplová 2020), jehož cílem bylo zjistit, jak se studenti srovnávají s uzavřením škol. Jak se dalo očekávat, průzkum ukázal, že vysokoškolští studenti se museli věnovat samostudiu o 7 až 8 hodin týdně více. Vzniklá situace studenty také mnohem více stresovala. Ve studii je uvedeno, že míra stresu korespondovala s rychlostí reakce školy na situaci a s tím, jak byla prezenční výuka nahrazena distanční výukou.

V dotazníku odpověděla naprostá většina souhlasně. Jelikož se dotazník dostal spíše k vysokoškolským studentům, proto se tato skutečnost dala podle předchozího odstavce očekávat. Pouze 65 žáků uvedlo, že jim online výuka zabrala méně než 4 hodiny denně. To může být důsledkem toho, že učitelé nebyli na distanční výuku plně připraveni. Shrnutí této otázky zachycuje tabulka 9.

Tabulka 9: Odpovědi na 6. otázku, doba online výuky denně

Odpověď		Responzí	Podíl
Zcela nesouhlasím	*	65	9,8 %
Nesouhlasím	**	101	15,3 %
Nevím, je mi to jedno	***	46	7 %
Souhlasím	****	174	26,4 %
Zcela souhlasím	*****	274	41,5 %

Otázka č. 7: V přírodních vědách (chemie, fyzika, matematika) chybí názornost.

Při výuce jsou definovány pojmy názornost a jasnost. Zatímco distanční výuka může být stejně názorná jako ta prezenční, tak o jasnosti výkladu lze pochybovat. Jasnost totiž znamená, zda posluchači danou látku pochopili. K ověření toho, jestli žáci a studenti látku skutečně chápou, slouží různé metody diagnostického ověřování. K těmto metodám patří například ústní zkoušení, kde se prokáže jak připravenost učitele, tak i studentů. Dalšími metodami jsou písemné zkoušení a didaktické testy.

Druhým pojmem je názornost, která je neméně důležitou složkou při výuce. V případě přírodních věd je přítomnost žáků při experimentech důležitá pro pochopení probírané látky. Konkrétní případy se dají objevit v hodinách přírodopisu, chemie a v neposlední řadě i fyziky. V hodinách matematiky je naopak vhodné, aby studenti rozvíjeli své tvůrčí myšlení a přicházeli se svými vlastními způsoby řešení. V případě distanční výuky studenti spíše pozorují postupy učitele.

S důležitostí názornosti souhlasila většina respondentů mého dotazníku, jak ukazuje tabulka 10. Přibližně stejně početná skupina se vyjádřila s nezájmem o tento problém. Naprosté minimum studentů s tímto výrokem nesouhlasí.

Tabulka 10: Odpovědi 7. otázky, názornost ve výuce

Odpověď		Responzí	Podíl
Zcela nesouhlasím	*	31	4,9 %
Nesouhlasím	**	76	12 %
Nevím, je mi to jedno	***	231	36,4 %
Souhlasím	****	170	26,8 %
Zcela souhlasím	*****	126	19,9 %

Otázka č. 8: Domácí přípravě musím věnovat více času než při prezenční výuce.

Příprava na výuku je věc, kterou do hlavy vštěpují dětem rodiče již od raného dětství. V době distanční výuky se doba věnovaná přípravě na výuku mohla až zdvojnásobit. Více než polovina respondentů (viz tabulka 11) se vyjádřila na tuto otázku souhlasně, což potvrzuje tento fakt. Více času na přípravu výuky musí vynaložit i samotní učitelé, kteří nejsou zahrnutí v tomto dotazníku. *“Přípravy na online hodiny i následné hodiny mi zaberou asi dvakrát tolik času co dřív. Materiály, které jsem měla nasbírané, při distanční výuce nejsou použitelné.”* (Kubátová 2021).

Tabulka 11: Odpovědi 8. otázky, doba přípravy na výuku

Odpověď		Responzí	Podíl
Zcela nesouhlasím	*	66	10 %
Nesouhlasím	**	151	22,9 %
Nevím, je mi to jedno	***	84	12,7 %
Souhlasím	****	170	25,8 %
Zcela souhlasím	*****	189	28,6 %

Otázka č. 9: Pociťuji na sobě negativní působení distanční výuky – bolest zad, unavené oči, bolest hlavy apod.

Problémy jako bolest zad, poškození ramenních pletenců, bolest za krkem či syndrom tenisového lokte jsou způsobeny nesprávnou ergonomií těla při práci s počítačem (BOZP.cz 2018). Na správné sezení u počítače se dbá už od základní školy. Žáci tomu bohužel nevěnují dostatečnou pozornost. To se jim v době distanční výuky může stát osudným, neboť jsou nuceni trávit u počítače většinu svého dne.

Je důležité, aby studenti i žáci měli místo pro učení upravené podle ergonomických pravidel. Jelikož ke správné pozici u počítače je nutné zajistit i správnou výšku stolu, většina lidí korektní polohu nedodržuje. Problémy mohou nastat i se zrakem. Při dlouhodobém pohledu do monitoru počítače může vzniknout oční vada, která se bude muset řešit korekcí dioptrickými brýlemi. Po hodině práce na počítači je vhodné na chvíli zaostřit na vzdálený předmět a odpočinout tak našemu nejdůležitějšímu smyslu.

Naprostá většina respondentů se vyjádřila souhlasně. Pouze minimum lidí má nesouhlasný názor, z čehož lze soudit, že buď dodržují korektní pozici při práci s počítačem, nebo nejsou nuceni u něj trávit tak velké množství času. Výsledky této otázky jsou zobrazeny v tabulce 12.

Tabulka 12: Výsledky 9. otázky, negativní působení distanční výuky

Odpověď		Responzí	Podíl
Zcela nesouhlasím	*	50	7,6 %
Nesouhlasím	**	86	13 %
Nevím, je mi to jedno	***	56	8,5 %
Souhlasím	****	188	28,5 %
Zcela souhlasím	*****	280	42,4 %

Otázka č. 10: Při distanční výuce je kolem mě více rušivých elementů.

V dnešním světě digitálních technologií je těžké udržet pozornost pouze na jednu věc. Vzniklo několik studií, které tento fakt potvrzují. Americká novinářka Catherine O'Brien si tohoto úkazu všimla na své 15letém synovi. Ten si při děláni domácích úkolů zvládal psát s kamarády na sociálních sítích, poslouchat hudbu přes iTunes, a aby svoji pozornost rozptýlil ještě více, občas proložil hudbu videem na YouTube (O'Brien 2008).

S článkem publikovaném v deníku The Time korespondují i odpovědi v mém dotazníku. Distanční výuka a aktivní využívání počítače při ní opravdu svádí k multitaskingu. Lidé, kteří dělají více věcí najednou, mohou být nazýváni jako tzv. multitaskeri. Toto označení bylo použito v knize Digitální demence (Spitzer 2014). Je však otázkou, jestli se v tu chvíli jedinec opravdu soustředí na více činností, nebo svoji pozornost rozptýluje a nesoustředí se ve výsledku na žádnou činnost.

Lidé, kteří se soustředí pouze na jednu věc, dokážou lépe zvládat svoji psychiku a mají lepší výsledky v duševních experimentech než multitaskeri. Experimenty mimo jiné dokázaly, že při rychlém střídání úloh jsou multitaskeri pomalejší než nemultitaskeri (Spitzer 2014). V tabulce 13 jsou uvedeny výsledky k této otázce.

Tabulka 13: Odpovědi 10. otázky, rušivé elementy

Odpověď		Responzí	Podíl
Zcela nesouhlasím	*	42	6,4 %
Nesouhlasím	**	85	12,9 %
Nevím, je mi to jedno	***	53	8 %
Souhlasím	****	210	31,8 %
Zcela souhlasím	*****	270	40,9 %

Otázka č. 11: Platforma, kterou používáme, mi vyhovuje.

V této bakalářské práci bylo popsáno několik platforem. Byly vybrány na základě odpovědí v dotazníku. Zdaleka se však nejedná o všechny. Výběr platforem ze strany škol probíhal ve většině případů velmi narychlo, neboť rozhodnutí vlády o uzavření škol přišlo také znenadání.

Je důležité, aby oběma stranám (učitel x žák) daná platforma vyhovovala. Učitelé navíc musí s danou platformou umět pracovat více než žáci, což může být u starších učitelů, kteří celý život používali k vyučování tabuli a křídou, dosti obtížné. Žáci a studenti by v tomto ohledu mohli být variabilnější a výsledky této otázky tomu také napovídají. Naprosté minimum respondentů se vyjádřilo nesouhlasně (viz tabulka 14). Školy pro své žáky připravily v platformách vhodné prostředí.

Tabulka 14: Odpovědi 11. otázky, spokojenost s používanou platformou

Odpověď		Responzí	Podíl
Zcela nesouhlasím	*	24	3,6 %
Nesouhlasím	**	48	7,3 %
Nevím, je mi to jedno	***	134	20,3 %
Souhlasím	****	294	44,5 %
Zcela souhlasím	*****	160	24,2 %

Otázka č. 12: Umím pracovat s danými platformami.

Lidé, kteří již od svého dětství vyrůstají obklopeni mobilními telefony a počítači, si na nové platformy zvykají relativně rychle a dobře. Všechny tyto platformy jsou navíc uzpůsobené stylem user-friendly⁵. To znamená, že vše, co chce uživatel udělat, by mělo být zcela intuitivní a srozumitelné.

Odpovědi nasbírané v tomto dotazníku to také naznačují. Téměř 90 % odpovědí bylo kladných, jak ukazuje tabulka 15. Pouze v součtu 30 lidí z 660, což je zanedbatelné množství, se vyjádřilo nesouhlasně. Tato skutečnost může být také spojená s jejich nechutí k distanční výuce, která vypramenila v tyto hodnoty. Zároveň se může jejich odpověď vztahovat pouze k jedné z více používaných platforem.

Tabulka 15: Odpovědi 12. otázky, schopnosti s danou platformou

Odpověď		Responzí	Podíl
Zcela nesouhlasím	*	6	0,9 %
Nesouhlasím	**	24	3,6 %
Nevím, je mi to jedno	***	47	7,1 %
Souhlasím	****	307	46,5 %
Zcela souhlasím	*****	276	41,8 %

Otázka č. 13: Všechny předměty jsou vyučovány synchronní výukou a řádně

Výuku lze rozdělit na synchronní a asynchronní (MŠMT 2020). Synchronní výuka, na kterou byli žáci i učitelé po několik let zvyklí, se při nástupu online výuky z některých škol vytratila. Nahradila ji takzvaná asynchronní výuka, která se skládá z offline výuky, kdy jsou studentům pouze poskytovány materiály ke studiu.

Obě tyto metody mají své výhody i nevýhody. Kladem synchronního vyučování je přímý kontakt s vyučujícím a možnost dotazu při případných nejasnostech. Výhoda plyne i pro učitele, protože dostávají přímou zpětnou vazbu, ať už verbální nebo pouze mimickou. U tohoto stylu výuky se často nedělá záznam hodiny. Tím pádem není možné si po jejím skončení projít látku ještě jednou a student musí spoléhat na své zápisky. Tato skutečnost je

⁵ Uživatelsky přívětivé

naopak nesmírnou výhodou asynchronní výuky. Student se může na hodinu podívat v čas, který mu vyhovuje a kolikrát chce. Nevýhodou tohoto způsobu je nemožnost dotazu studentů. Učitel tedy musí vše vysvětlovat co nejsrozumitelněji a v ideálním případě i vícekrát.

Přes 50 % respondentů souhlasí a zcela souhlasí s výrokem: „Všechny předměty jsou vyučovány synchronní výukou (podle rozvrhu) a řádně.“. To znamená, že tito respondenti byli vyučování náležitě a školy se rychle přizpůsobily distanční výuce. Výsledky jsou zaznamenané v tabulce 16.

Tabulka 16: Odpovědi na 13. otázku, synchronní výuka

Odpověď		Responzí	Podíl
Zcela nesouhlasím	*	80	12,1 %
Nesouhlasím	**	170	25,8 %
Nevím, je mi to jedno	***	50	7,6 %
Souhlasím	****	212	32,1 %
Zcela souhlasím	*****	148	22,4 %

Otázka č. 14: Z distanční výuky mám dobrý pocit.

Více než polovina respondentů nemá z distanční výuky dobrý pocit. Může tomu být tak proto, že se jim hůře udržuje pozornost. Absence sociálního kontaktu se spolužáky i s učitelem má neblahý účinek na psychiku.

Více než 25 % odpovídajících má z výuky dobrý pocit a souhlasí tedy s tvrzením. Výhodu mohou sledovat v tom, že mají možnost zůstat celý den v pyžamu a nemusí mít zapnutou kameru. Kladem je také možnost připojit se k hodině kdekoliv, kde je dostupný internet. Výsledky jsou obsaženy v tabulce č. 17.

Tabulka č. 17: Odpovědi na otázku 14, dobrý pocit z distanční výuky

Odpověď		Responzí	Podíl
Zcela nesouhlasím	*	133	20,2 %
Nesouhlasím	**	235	35,6 %
Nevím, je mi to jedno	***	120	18,2 %
Souhlasím	****	133	20,2 %
Zcela souhlasím	*****	39	5,9 %

Otázka č. 15: Distanční výuka mě baví.

Stejně jako při předchozí otázce se tato nedočkala mnoha kladných hodnocení. Kdyby byli respondenti tohoto dotazníku žáci prvního stupně, tak by se odpovědi lišily, protože by nemuseli brzo vstávat a ani se nijak upravovat. Respondenti byli však již vyzrálejší a vidí očividné nedostatky tohoto stylu vyučování. Studentům středních a vysokých škol chybí zejména praxe, která je nezbytná k úspěšnému absolvování školy.

MŠMT připouští vyučování o prázdninách, neboť návrat žáků do škol se kvůli pandemické situaci neustále odkládá. (V současné době chodí do škol pouze žáci prvního stupně.) Padly i názory na celoplošné opakování ročníků na všech úrovních. Toto řešení je však podle předsedy Asociace ředitelů základních škol Michala Černého nereálné (Kreplová 2021). Znamenalo by to totiž značné nahromadění žáků, které by školský systém neunesl.

Výsledky této otázky zobrazuje tabulka 18. Více než polovina respondentů odpověděla záporně a téměř pětina bez zájmu.

Tabulka 18: Odpovědi na 15. otázku, zábavná distanční výuka

Odpověď		Responzí	Podíl
Zcela nesouhlasím	*	167	25,3 %
Nesouhlasím	**	218	33 %
Nevím, je mi to jedno	***	123	18,6 %
Souhlasím	****	107	16,2 %
Zcela souhlasím	*****	45	6,8 %

Otázka č. 16: V distanční výuce pracujeme i s vzdělávacími hrami .

Při distanční výuce může být neustálé dívání se do monitoru počítače jednotvárné a možná až únavné. Pro udržení pozornosti žáků a studentů se učitelé snaží vymyslet, jak by výuku ozvláštnili.

V hodinách Českého jazyka lze například soutěžit. Třída se rozdělí do týmů (např. chlapci x dívky), pedagog může říkat díla a žáci a studenti odpovídají autora. Body udává učitel. Ozvláštnění distanční výuky může být i video na Youtube, které se týká látky (např. NEZkleslá věda, UčíSmažka – Na potítku).

Zaujmout žáka či studenta mohou i tzv. únikové hry (“únikovky”). Student učitelství vysoké školy v Plzni na nic nečekal a vytvořil jako první únikovou hru pro Microsoft Teams (ČTK 2021). Společnost Microsoft studenta oslovila a požádala ho o vytvoření webináře o tom, jak hru vytvořit.

Obsahem únikových her bývá plnění různých úkolů, řešení hádanek a zkvalitňování týmových schopností a aktivit.

Mnoho učitelů neumí vytvořit únikovou hru nebo nemají čas prokládat učivo. Někteří nemusí vědět, že něco takového existuje. Výsledky dotazníku (viz tabulka č. 19) o tom vypovídají. Více než 70 % dotazovaných s výrokem nesouhlasí.

Tabulka č. 19: Odpověď na otázku č. 16, vzdělávací hry

Odpověď		Responzí	Podíl
Zcela nesouhlasím	*	356	53,9 %
Nesouhlasím	**	180	27,3 %
Nevím, je mi to jedno	***	59	8,9 %
Souhlasím	****	57	8,6 %
Zcela souhlasím	*****	8	1,2 %

Otázka č. 17: Při distanční výuce jsem na sociálních sítích.

Otázka týkající se multitaskingu, stejně jako otázka č. 10. Sociální sítě při výuce, ať už na mobilních telefonech nebo na počítačích, používá naprostá většina dotazovaných.

Sociální sítě se dají používat i při testech jako komunikační prostředek mezi žáky, který není možné kontrolovat. I přes zapnutou kameru a mikrofon je možné komunikovat tímto způsobem se spolužáky. Dají se však používat i pro užitečné účely, například když si žák nestihne zapsat poznámky, může mu spolužák poslat ofocené zápisy.

Lze však říct, že studenti po většinu času pouze brouzdají po sociálních sítích a nedělají na nich nic užitečného. I z tohoto důvodu je vhodné, aby učitelé opakovali učivo víckrát, neboť není možné udržet pozornost celou hodinu.

Odpovědi na tuto otázku jsou zobrazeny v tabulce 20. Je zde vidět, že naprostá většina žáků při výuce používá sociální sítě.

Otázka 20: Odpovědi 17. otázky, sociální sítě

Odpověď		Responzí	Podíl
Zcela nesouhlasím	*	39	5,9 %
Nesouhlasím	**	107	16,2 %
Nevím, je mi to jedno	***	75	11,4 %
Souhlasím	****	309	46,8 %
Zcela souhlasím	*****	130	19,7 %

Otázka č. 18: Moje připojení k internetu je vždy funkční.

Pokrytí vysokorychlostním internetem je v České republice na dobré úrovni. Avšak pokud je internetový signál v domácnosti zatížen i něčím dalším, například stahováním

souborů, může dojít k nekvalitnímu připojení. Je proto vhodné být se svým zařízením blízko zdroji internetu, nebo v ideálním případě být připojen k pevnému internetu.

Respondenti se v tomto dotazníku vyjádřili téměř ve stejné míře kladně i záporně. Odpovědi této otázky jsou zobrazeny v následující tabulce 21.

Tabulka 21: Odpovědi 18. otázky, připojení k internetu

Odpověď		Responzí	Podíl
Zcela nesouhlasím	*	49	7,4 %
Nesouhlasím	**	220	33,3 %
Nevím, je mi to jedno	***	69	10,5 %
Souhlasím	****	233	35,3 %
Zcela souhlasím	*****	89	13,5 %

Otázka č. 19: Vždy jsem učitele slyšel/a zřetelně.

Jedním z velkých úskalí distanční výuky může být technika, která v některých případech bohužel selhává (viz otázka 18). Problém může nastat i na straně učitele, který je hodně vzdálen od mikrofonu a nemluví srozumitelně. Pokud je učitel příliš blízko u mikrofonu, jde slyšet rušivý šum.

Obsah dat přenášený při výuce může způsobit výpadek platformy. Při větším počtu účastníků videokonference, může být platforma přetížená, a to obzvláště pokud je nutné, aby všichni používali kameru.

Kolem 50 % respondentů nemá problémy s připojením. Přes 30 % odpovídajících zareagovalo souhlasně k výroku: Vždy jsem učitele slyšel/a zřetelně (viz tabulka č. 22).

Tabulka č. 22: Odpovědi na otázku č. 19, zřetelnost výkladu

Odpověď		Responzí	Podíl
Zcela nesouhlasím	*	73	11,1 %
Nesouhlasím	**	296	44,8 %
Nevím, je mi to jedno	***	69	10,5 %
Souhlasím	****	179	27,1 %
Zcela souhlasím	*****	43	6,5 %

Otázka č. 20: Musel/a jsem mít při výuce zapnutou kameru.

Zapnutá kamera při distanční výuce nahrazuje oční kontakt žáka a učitele. Ten si z pohledu žáků může udělat obrázek toho, jestli jim je daná látka jasná nebo ne. Zapnutí kamery však zatěžuje platformu větším množstvím dat, která musí být přenášena, a to může mít za následek výpadky signálu. Z tohoto důvodu většinou učitelé nepřistupují k tomuto kroku, alespoň u vyšších ročníků, jak ukazuje následující tabulka 23. Přes 60 % respondentů odpovědělo, že nemusí mít zapnutou kameru.

Tabulka 23: Odpovědi 20. otázky, zapnutá kamera při výuce

Odpověď		Responzí	Podíl
Zcela nesouhlasím	*	154	23,3 %
Nesouhlasím	**	264	40 %
Nevím, je mi to jedno	***	85	12,9 %
Souhlasím	****	131	19,8 %
Zcela souhlasím	*****	26	3,9 %

Otázka č. 21: Platformy nenachází plné využití, uživatelé s nimi neumí pracovat.

Přechod na distanční výuku byl velmi rychlý a náhlý, jak již bylo zmíněno. Většina škol si tedy narychlo vybrala jednu z nabídek. Žákům byla tato platforma doslova předhována a bylo pouze na nich, jak se s ní naučí pracovat. Jak ukazuje tabulka 24, tak odpovědi se liší. Stejně množství respondentů uvedlo, že s danou platformou umí pracovat, jako ti, kteří si myslí, že danou platformu neumí zcela využít. Z pohledu žáka tento fakt není tak zásadní, přece jen stačí umět připojit se ke schůzce a případně zapnout mikrofon s kamerou. Učitelé už musí mít s danou platformou vyšší zkušenosti a dovednosti v ní.

Tabulka 24: Odpovědi 21. otázky, využití platforem

Odpověď		Responzí	Podíl
Zcela nesouhlasím	*	45	6,8 %
Nesouhlasím	**	179	27,1 %
Nevím, je mi to jedno	***	204	30,9 %
Souhlasím	****	178	27 %
Zcela souhlasím	*****	54	8,2 %

7 Shrnutí výzkumu a diskuse

Odpovědi respondentů tohoto dotazníku se ve velké většině shodují s očekávanými. Ať už to jsou pozitivní nebo negativní předpoklady. Z odpovědí vyplývá, že distanční výuka spíše nevyhovuje a určitě není přínosem do budoucnosti, jakožto stálá forma výuky (věčná distanční výuka).

Původní statistický vzorek nebyl plánován ve větším rozsahu než kolem 200 odpovědí. Na dotazník nebylo dostatečně odpovídáno studenty středních škol bez maturity, proto se jejich výsledky zásadněji nepromítly v tabulkách s odpověďmi. Hlavním šířícím médiem byl Facebook a bohužel nedokázal zajistit, aby se dotazník dostal i k těmto studentům ve větším počtu. Výsledky tedy lze reprezentovat hlavně pro střední školy s maturitou a pro vysoké školy.

V dotazníku byla pouze jediná otevřená otázka, jejímž cílem bylo zjistit, jaké platformy studenti při distanční výuce používají. Ostatní otázky obsahovaly Likertovy škály. Respondenti hodnotili dané výroky podle míry souhlasu s nimi. Pro Likertovy škály bývá typické to, že má respondent na výběr většinou z pěti možností.

Výběr tématu byl původně zaměřen na komunikaci učitele a žáka v jejich přirozeném prostředí – ve škole. V důsledku pandemie bylo třeba práci přizpůsobit situaci. Přesun do online prostředí vyžadoval změnu v použitých výzkumných metodách. Původním záměrem bylo zkombinovat pozorování s dotazníkovým šetřením, což situace nedovolila.

Ve vědeckém časopise e-Pedagogium se objevuje hned několik článků, které se týkají tématu distančního vzdělávání. Michal Černý se ve své práci publikované v časopise zaměřuje na reakce univerzit na přechod z prezenčního na distanční vzdělávání. Jeho přehledová studie nabízí jeden z pohledů na to, jak univerzity zvládají distanční vzdělávání (Černý 2020). Jeden odstavec je věnován také psychologickému stavu studentů vysokých škol. V průzkumu bylo zjištěno, že více než polovina dotazovaných studentů, kteří prodělávali chorobu COVID – 19, trpěla úzkostmi (Cao 2020).

Petr Charvát ve spolupráci s Petrem Langem a Adamem Staveníkem zpracovali výzkum, který pojednává o tom, jak školy spolupracují se žáky, jejichž rodiny jsou v těžké životní situaci. Nemohou si dovolit koupit počítač, nemají finance na zřízení internetového připojení v domácnosti apod. Výzkumu se zúčastnilo 75 zástupců základních škol. Výzkum vypovídá o tom, že mezi zásadní problémy patřila malá informovanost Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Další problém byl shledáván v administrativě šablon

a v absenci sociálního kontaktu. Více než 20 % respondentů nevnímalo žádné problémy (Charvát 2020).

Závěr

V závěru je třeba shrnout obsah práce a výsledky provedeného výzkumu. V teoretické části bylo třeba uvést čtenáře do problematiky. Informovat ho o průběhu celé situace, která nastala počátkem celosvětové pandemie. V první kapitole jsou zmíněny důležité momenty, které se v České republice udály.

Druhá kapitola definuje, co je to kompetence a proč je pro žáka, studenta, učitele, ale i pro každého člověka důležité kompetence mít. Práce se zabývá i problematikou distančního vzdělávání, proto je více definovaná i kompetence digitální. S nástupem informačních technologií člověk v průběhu života tuto kompetenci získává a učí se. Ve vzdělávacím procesu je důležitá také komunikační kompetence, komunikace je sama o sobě důležitá pro každého člověka. Díky této kompetenci člověk uspokojuje všechny své potřeby a tužby.

Třetí kapitola pojednává o úpravě školského zákona pro distanční vzdělávání a z ní vyplývající povinnosti vzdělávat žáky distančně, pokud to není možné prezenčně, z důvodů vyhlášení státní karantény nebo vyhlášením nouzového stavu vládou.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo metodický dokument, ve kterém se nejen vedení školy, ale i učitelé dozví, jakým způsobem ministerstvo doporučuje při distanční výuce postupovat. V dokumentu lze najít i jakým způsobem je vhodné žáky hodnotit a jak ověřovat jejich znalosti.

V dotazníku byla zařazena otázka na to, jaké platformy školy, které respondenti navštěvují, používají nejčastěji. Výsledky vypovídaly jasně pro platformu Microsoft Teams, Zoom, Big Blue Button a v neposlední řadě také pro platformu Google Meet. Osm nejčastěji využívaných platforem je popsáno podrobněji. Text o každé platformě obsahuje informace o tom, kdy vznikla, které společnosti patří, kdo na ní pracoval a také to, jaké funkce nabízí.

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, co znamená distanční výuka pro žáky a studenty. Respondenti v dotazníku odpovídali na 21 otázek, v průměru jim vyplnění dotazníku zabralo maximálně 5 minut. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 660 respondentů z nichž bylo přibližně 70 % žen a 78 % z celkového počtu respondentů byli studenti vysoké školy. Bylo očekáváno, že větší množství odpovídajících budou studenti vysoké školy.

Deskriptivní analýzou dat získaných v dotazníkovém šetření jsme zjistili, že studentům a žákům tento typ vzdělávání zabere více času a při nesprávné ergonomii sezení u počítače na nich zanechá neblahé účinky. Z dotazníku také vyplývá, že respondenti mají určitou úroveň digitálních kompetencí, což je určitě dobrý předpoklad jak pro nucené distanční vzdělávání, tak i pro budoucí povolání. Dotazníkové šetření také vypovědělo

o tom, že některé školy byly velmi dobře připraveny a vyučovaly své studenty řádně. To vypovídá o zlepšení výuky v druhé vlně pandemie. Mnoho respondentů z distančního vzdělávání nemá dobrý pocit, což může být způsobené tím, že udržení pozornosti pro ně může být obtížnější.

Ani následující tvrzení – „Distanční výuka mě baví.“ - respondenti nehodnotili kladně. Nevýhodou distanční výuky je to, že studenti mohou při přednášce brouzdat po sociálních sítích, což více jak 50 % respondentů přiznalo.

Dalším problémem distanční výuky je i funkční připojení k síti, z dotazníku vyplývá, že ne všichni odpovídající mají stabilní připojení k internetu. Technickým problémům se nelze vyhnout ani u pedagoga, kterému nemusí být rozumět, neboť je příliš vzdálen.

Tato bakalářská práce se pokusila popsat současný stav žáků středních škol a studentů vysokých škol při online výuce v důsledku celosvětové pandemie COVID-19. Cílem práce bylo zjistit, jak studenti i žáci vnímají distanční (online) výuku a jak se s touto situací vyrovnávají.

Seznam použité literatury

BRIGHT, Peter. Microsoft Buys Skype for \$8.5 Billion. Why, Exactly? In: Wired [online]. 2011, [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: <https://www.wired.com/2011/05/microsoft-buys-skype-2/>

BROWN, Shelby. Skype vs. Zoom: Which video chat app is best for working from home?. CNET [online]. 2020-03-10 [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: <https://www.cnet.com/news/skype-vs-zoom-which-video-chat-app-is-best/>

BŘEZINA, Jan. Jak pracovat s Webexem? In: Ilumio [online]. 2020 [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: <https://www.ilumio.cz/blog/online-kurzy/jak-pracovat-s-webexem/>

Cao, W., Fang, Z., Hou, G., Han, M., Xu, X., Dong, J., & Zheng, J. (2020). The psychological impact of the COVID-19 epidemic on college students in China. *Psychiatry research*, 287, 112934. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.112934>

ČERNÝ, Michal. Digitální kompetence v transdisciplinárním nahlédnutí: mezi filosofií, sociologií, pedagogikou a informační vědou [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2019 [cit. 2021-04-16]. ISBN 978-80-210-9330-0.

Černý, M. Univerzitní vzdělávání a jeho reakce na pandemii COVID-19. *e-Pedagogium*, 2020, vol. 20, iss. 3, p. 32-45.

DE VYNCK, Gerrit. Google Classroom Users Doubled as Quarantines Spread. In: Bloomberg.com [online]. 2020, [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-04-09/google-widens-lead-in-education-market-as-students-rush-online>

Distanční výuka způsobila u dětí 30procentní nárůst psychických obtíží. In: Forum24 [online]. [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://www.forum24.cz/distancni-vyuka-zpusobila-u-deti-30procentni-narust-psychicky-obtizi/>

Dixon, Fred. "BigBlueButton 0.8-beta-3 released – BigBlueButton-dev – Google Groups" [online]. 2010-11-24 [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: <https://groups.google.com/g/bigbluebutton-dev/c/kwPnC8-NCB4/m/fTktHoPmJaUJ>

DNSSEC: Bezpečné domény. In: CZ.NIC [online]. [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: <https://www.dnssec.cz>

Do Česka dorazilo letadlo s více než milionem respirátorů z Číny. Stát za ně zaplatí 75 milionů. In: iRozhlas [online]. [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/koronavirus-letiste-rouscky-respiratory-cina-hamacek_2003201336_sot

FALCONE, John. Microsoft Teams: 7 things you need to know. In: Cnet [online]. [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: <https://www.cnet.com/news/microsoft-teams-7-things-you-need-to-know/>

GAVORA, Peter. Učitel a žáci v komunikaci. Brno: Paido, 2005. s. 25. ISBN 80-7315-104-9. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:19abd234-902e-4c88-bd13-cc5c5105fc90>

Charvát, P., Lang, P. AND Staveník, A. Spolupráce škol se žáky, kteří žijí ve složitých životních podmínkách, v čase opatření přijatých v souvislosti s šířením Covid-19. e-Pedagogium, 2020, vol. 20, iss. 3, p. 9-31.

Jak na online výuku a kooperaci mezi spolužáky 1. - Jitsi Meet. In: Základní škola Ostrava, Zelená 42, příspěvková organizace [online]. 2019, [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: <https://zszelena42.cz/index.php/skolni-rok/blog-2019-2020/376-jak-na-online-vyuku>

Jak správně sedět u PC + zásady ergonomie sezení na kancelářské židli. In: BOZP.cz: ŠKOLENÍ [online]. [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: <https://www.skolenibozp.cz/aktuality/jak-spravne-sedet-u-pc/>

Každý občas potřebuje pracovat trochu jinak, říká psycholožka. Učit se doma některým dětem vyhovuje. In: iRozhlas [online]. 12.10.2020 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/specialni-poruchy-uceni-a-distancni-vyuka-psycholozka-moravkova-rozhovor_2010120801_kar

Kompetence. *ManagementMania* [online]. 17. 3. 2016 [cit. 2021-4-29]. Dostupné z: https://managementmania.com/cs/kompetence?fbclid=IwAR2Ew23fT35EdENxjXkjLo1qdA2OR13BU49bzb3n0zGV-NCe62vzz_p_gJ8

Kompetenční model – druhy kompetencí. In: . Praha, 2012. Dostupné také z: http://www.nuov.cz/uploads/Kompetencni_model_Kompetence_specificke.pdf

Koronavirové maturity začaly. „Půlku jsem napsal za 15 minut, to asi neprojde“. In: Seznam Zprávy [online]. [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/koronavirove-maturity-zacaly-jak-to-probiha-108157>

KUBATOVÁ, Anna. Vysílání do prázdná, ale i užitečný kopanec. Co si o situaci ve školství myslí učitelé? In: Studentské listy [online]. 2021, [cit. 2021-04-17]. Dostupné z: <https://slisty.cz/vysilani-do-prazdna-ale-i-uzitecny-kopanec-co-si-o-situaci-ve-skolstvi-mysli-ucitele/>

Lead Projects: Peter Hoddinott, Richard Alam. In: Technology Innovation Management Review [online]. [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: <https://timreview.ca/article/98>

MAREK, Michal. Zoom využívá pro videohovory 200 milionů lidí denně. Ted' firma na 90 dní zastavuje vývoj a zaměří se na zabezpečení. In: CZECHCRUNCH [online]. [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: <https://www.czechcrunch.cz/2020/04/zoom-vyuziva-pro-videohovory-200-milionu-lidi-denne-ted-firma-na-90-dni-zastavuje-vyvoj-a-zameri-se-na-zabezpeceni/>

MARKS, Tom. One year after its launch, Discord is the best VoIP service available. In: Wayback Machine [online]. [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20160516173453/http://www.pcgamer.com/one-year-after-its-launch-discord-is-the-best-voip-service-available/>

Metodické doporučení pro vzdělávání distančním způsobem: s účinností od 23. 9. 2020 [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020 [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/modules/search/search.php?s%5Bsort%5D=date&query=metodické+doporučení&o=1>

MIMOŘÁDNÉ OPATŘENÍ. Praha: PostSignum Qualified C, 2020, ročník 2020, číslo 10676. Dostupné také z: <https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/wepub/19011/40951/Mimořádné%20opatření%20-%20uzavření%20škola%20školských%20zařízení,%20s%20účinností%20od%202020.04.2020.pdf>

MŠMT je proti opakování ročníku kvůli koronaviru. Přípustná je výuka o prázdninách. In: VysokeSkoly.cz [online]. 15.3.2021 [cit. 2021-04-17]. Dostupné z: https://www.vysokeskoly.cz/clanek/ministerstvo-skolstvi-je-proti-opakovani-rocniku-kvuli-koronaviru-pripustna-je-vyuka-o-prazdninach?utm_source=www.oakostelec.cz&utm_medium=referral&utm_campaign=iframe&utm_content=actuality

O'BRIEN, Catherine. How the Google generation thinks differently. The Times. 2008. ISSN 0140-0460

Plzeňský student vysoké školy vytvořil únikovou hru k distanční výuce dětí. In: Seznam Zprávy [online]. 24.2.2021 [cit. 2021-04-17]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/plzensky-student-vysoke-skoly-vytvoril-unikovou-hru-k-distancni-vyuce-deti-144145>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. In: . Praha, 2021. Dostupné také z: <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-zakladni-vzdelavani>

SBÍRKA ZÁKONŮ ČESKÁ REPUBLIKA. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o, 2020. ISSN 1211-1244.

Skype: Software. In: Britannica [online]. [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/technology/Skype>

SLOVNÍ ZPĚTNÁ VAZBA NEJEN NA VYSVĚDČENÍ. Březnice, 2021. Dostupné také z: <https://www.ucitelskaplatforma.cz/wp-content/uploads/2021/01/UP-INSPIRACE-SLOVNIZV-final.pdf>

SPITZER, Manfred. Digitální demence: jak připravujeme sami sebe a naše děti o rozum. Brno: Host, 2014. ISBN 978-80-7294-872-7.

Šije celé Česko. Roušky pro sebe i do nemocnic. In: Seznam Zprávy [online]. [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/sije-cele-cesko-rouscky-pro-sebe-i-do-nemocnic-93386>

Školy čeká 1. září návrat k normálu, oznámil Plaga. Žáci by se měli co nejméně míchat. In: Česká televize [online]. [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3164007-zive-ministerstvo-predstavuje-nova-hygienicka-pravidla-pro-skoly>

Školy zápasí s online výukou. ‚Změnit způsob přemýšlení lidí jde nejlépe šokem,‘ říká pedagog. iRozhlas [online]. 29. 9. 2020 [cit. 2021-4-27]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/online-vyuka-koronavirus-ministerstvo-skolstvi-vzdelavani_2009291828_kar?fbclid=IwAR2ignej2iqsXiMEvA0A2wM5sT1U_tYeXoijVFTmYNYGCVVot_KuRA5ikBs

The Digital Competence Framework for Citizens. 2.1. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. ISBN 978-92-79-68006-9.

Učitel a jeho pedagogická činnost: Kompetence učitele, jeho sociální dovednosti. In: . Brno, 2014. Dostupné také z:

<https://kdf.mff.cuni.cz/vyuka/pedagogika/materialy/2014%20ZS/7-Kompetence-ucitele.-Pedagogicke-a-socialni-dovednosti.pdf>

USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY: o přijetí krizového opatření. In: . Praha, 2020. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zpravodajstvi-nouzovy-stav.aspx>

Uzavření všech škol od 14. října. In: SMO: SVAZ MĚST A OBCÍ ČESKÉ REPUBLIKY [online]. [cit. 2021-04-16]. Dostupné z: <https://www.smocr.cz/cs/novinky/vse-o-koronaviru/a/uzavreni-vsech-skol-od-14-rijna>

Většina rodičů domácí výuku zvládá, vyplývá z výzkumu. In: VysokeSkoly.cz [online]. 20.4.2020 [cit. 2021-04-18]. Dostupné z: <https://www.vysokeskoly.cz/clanek/vetsina-rodicu-domaci-vyuku-zvlada-vyplyva-z-vyzkumu>

Seznam obrázků

1) Microsoft Teams

Zobrazení mřížky. In: *Microsoft* [online]. 2021 [cit. 2021-04-16]. Dostupné z:
<https://support.content.office.net/cs-cz/media/915321dc-3c35-4a4b-b544-9304ec05e456.png>

2) Zoom

3) Big Blue Button

Big-blue-button. In: It's FOSS [online]. 2021 [cit. 2021-04-16]. Dostupné z:
<https://i0.wp.com/itsfoss.com/wp-content/uploads/2020/07/big-blue-button.png?resize=800%2C397&ssl=1>

4) Discord

5) Skype

6) Google Meet

7) Google Classroom

8) Jitsi

9) Webex

Seznam použitých zkratk

BBB Big Blue Button

DNS Domain Name Systém

ECDL European Computer Driving Licence

MPSV Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky

MŠMT Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

Přílohy

1) Dotazník

2) Anotace

Příloha: dotazník

Distanční výuka na středních a vysokých školách

1 Jsem:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Muž Žena

2 Věk:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- 14 - 17 18 - 23 24 - 26 27 a více

3 Studuji na:

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Střední škole bez maturity Střední škole s maturitou Vyšší odborné škole Vysoké škole
 Jiná..

4 Jakou/ jaké platformy využíváte při výuce?

5 Distanční výuka mi vyhovuje.

Nápověda k otázce: *1 - zcela nesouhlasím, 2 - nesouhlasím, 3 - nevím, je mi to jedno, 4 - souhlasím, 5 - zcela souhlasím*

- ☆☆☆☆☆ / 5

6 Online výuka zabere více než 4 hodiny denně.

Nápověda k otázce: 1 - zcela nesouhlasím, 2 - nesouhlasím, 3 - nevím, je mi to jedno, 4 - souhlasím, 5 - zcela souhlasím

☆☆☆☆☆ / 5

7 V přírodních vědách - chemie, fyzika, matematika - chybí názornost.

Nápověda k otázce: 1 - zcela nesouhlasím, 2 - nesouhlasím, 3 - nevím, je mi to jedno, 4 - souhlasím, 5 - zcela souhlasím

☆☆☆☆☆ / 5

8 Domácí přípravě musím věnovat více času než při prezenční výuce.

Nápověda k otázce: 1 - zcela nesouhlasím, 2 - nesouhlasím, 3 - nevím, je mi to jedno, 4 - souhlasím, 5 - zcela souhlasím

☆☆☆☆☆ / 5

9 Pociťuji na sobě negativní působení distanční výuky – bolest zad, unavené oči, bolest hlavy apod.

Nápověda k otázce: 1 - zcela nesouhlasím, 2 - nesouhlasím, 3 - nevím, je mi to jedno, 4 - souhlasím, 5 - zcela souhlasím

☆☆☆☆☆ / 5

10 Při distanční výuce je kolem mě více rušivých elementů.

Nápověda k otázce: 1 - zcela nesouhlasím, 2 - nesouhlasím, 3 - nevím, je mi to jedno, 4 - souhlasím, 5 - zcela souhlasím

☆☆☆☆☆ / 5

11 Platforma, kterou používáme, mi vyhovuje.

Nápověda k otázce: 1 - zcela nesouhlasím, 2 - nesouhlasím, 3 - nevím, je mi to jedno, 4 - souhlasím, 5 - zcela souhlasím

☆☆☆☆☆ / 5

12 Umím pracovat s danými platformami.

Nápověda k otázce: 1 - zcela nesouhlasím, 2 - nesouhlasím, 3 - nevím, je mi to jedno, 4 - souhlasím, 5 - zcela souhlasím

☆☆☆☆☆ / 5

13 Všechny předměty jsou vyučovány synchronní výukou (podle rozvrhu) a řádně.

Nápověda k otázce: 1 - zcela nesouhlasím, 2 - nesouhlasím, 3 - nevím, je mi to jedno, 4 - souhlasím, 5 - zcela souhlasím

☆☆☆☆☆ / 5

14 Z distanční výuky mám dobrý pocit.

Nápověda k otázce: 1 - zcela nesouhlasím, 2 - nesouhlasím, 3 - nevím, je mi to jedno, 4 - souhlasím, 5 - zcela souhlasím

☆☆☆☆☆ / 5

15 Distanční výuka mě baví.

Nápověda k otázce: 1 - zcela nesouhlasím, 2 - nesouhlasím, 3 - nevím, je mi to jedno, 4 - souhlasím, 5 - zcela souhlasím

☆☆☆☆☆ / 5

16 V distanční výuce pracujeme i s vzdělávacími hrami a je to ozvláštňení výuky.

Nápověda k otázce: 1 - zcela nesouhlasím, 2 - nesouhlasím, 3 - nevím, je mi to jedno, 4 - souhlasím, 5 - zcela souhlasím

☆☆☆☆☆ / 5

17 Při distanční výuce jsem na sociálních sítích.

Nápověda k otázce: 1 - zcela nesouhlasím, 2 - nesouhlasím, 3 - nevím, je mi to jedno, 4 - souhlasím, 5 - zcela souhlasím

☆☆☆☆☆ / 5

18 Moje připojení k internetu je vždy funkční.

Nápověda k otázce: 1 - zcela nesouhlasím, 2 - nesouhlasím, 3 - nevím, je mi to jedno, 4 - souhlasím, 5 - zcela souhlasím

☆☆☆☆☆ / 5

19 Vždy jsem učitele slyšel/a zřetelně.

Nápověda k otázce: 1 - zcela nesouhlasím, 2 - nesouhlasím, 3 - nevím, je mi to jedno, 4 - souhlasím, 5 - zcela souhlasím

☆☆☆☆☆ / 5

20 Musel/a jsem mít při výuce zapnutou kameru.

Nápověda k otázce: 1 - zcela nesouhlasím, 2 - nesouhlasím, 3 - nevím, je mi to jedno, 4 - souhlasím, 5 - zcela souhlasím

☆☆☆☆☆ / 5

21 Platformy nenachází plné využití, uživatelé s nimi neumí pracovat.

Nápověda k otázce: 1 - zcela nesouhlasím, 2 - nesouhlasím, 3 - nevím, je mi to jedno, 4 - souhlasím, 5 - zcela souhlasím

☆☆☆☆☆ / 5

Příloha č. 2

Anotace závěrečné práce

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Petra Hrdinová
Katedra nebo ústav:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PaedDr. Alena Jůvová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název závěrečné práce:	Komunikace učitele a žáka.
Název závěrečné práce v angličtině:	Communication between teacher and students
Anotace závěrečné práce:	<p>Obsahem této bakalářské práce je situace, která nastala s rozšířením viru SARS-CoV-2. V první části jsou rozebrány kompetence, komunikační a digitální, které je potřeba k distanční výuce ovládat.</p> <p style="text-align: center;">Byl vytvořen také dotazník s otázkami souvisejícími s nastalou situací ve školství a hodnotí pocity z ní.</p>
Klíčová slova:	komunikační kompetence, digitální kompetence, online prostředí, pocity žáků a učitelů z online prostředí, přínosy online prostředí – vzdělávání, didaktika online vzdělávání
Přílohy vázané v práci:	Dotazník: Distanční výuka na středních a vysokých školách
Rozsah práce:	58 (88 000 znaků)
Jazyk práce:	Český jazyk